

Jogi Ismeretek I.

*Jegyzet a szociális asszisztens OKJ
képzésben
résztevő hallgatók számára*

Szerkesztette: Talabér János

© 2003

Kizárólag oktatási célokra használható

1. Jog-és államtudomány

ÁLLAMSZERVEZET FELÉPÍTÉSE

Hatalommegosztás elve (elkülönülés és egyensúly):

- törvényhozó hatalom
- végrehajtó hatalom
- bírói szervezet
- (negyedik hatalmi ág média)

Államhatalmi népképviselői szervek:

Országos szint: Országgyűlés

- alkotmányoz
- törvényeket alkot
- közjogi méltóságok megválasztása
- fontosabb nemzetközi szerződések

helyi önkormányzatok:

területi tagozódás

(községi-, városi-, főv. kerületi-, megyei (főv.)

- helyi ügyek intézése
- helyi rendeletek
- helyi adók
- gazdálkod

ÁLLAMIGAZGATÁSI SZERVEK

országos szint: Kormány

- biztosítja a törvények végrehajtását,
- rendeleteket alkot,
- irányítja a minisztériumokat,
- helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzése.

helyi szint:

- polgármester
- hivatal

- jegyző

A kormány a helyi önkormányzatok működésének törvényességét a **megyei közigazgatási hivatalokon** keresztül biztosítja.

BÍRÓSÁGOK

A harmadik hatalmi ág, fő funkciója az igazságszolgáltatás.

- „polgári ügyek” eldöntése,
- bűncselekményt elkövetők megbüntetése,
- a közigazgatási határozatok megtámadása.

Bírósági szervezet (rendes bíróságok)

helyi bíróság (városi, főv. kerületi ez esetenként összevontan PKKB, BKKB),
 megyei (fővárosi),
 ítéletábrák (kialakításuk még csak folyamatban),
 Legfelsőbb Bíróság.

Alkotmánybíróság - speciális bíróság, nem harmadfok.

- a jogszabályok alkotmányossági felülvizsgálata (megsemmisítése),
- alkotmányos alapjogok védelme.

Ügyészség

kormánytól független szervezet,
 a vád képviselője a bírósági eljárásokban

A JOG FOGALMA

Az állam által alkotott, vagy szankcionált norma
 mindenkire kötelező kikényszeríthető magatartási szabály.

Kötelező erő alapján megkülönböztetünk:

- kógens (eltérést nem engedő),
- diszpozitív (eltérést engedő) jogszabályt.

(Egyéb jogi fogalmak: consuetudo, primer jog, született jog, szerzett jog, (ius congenitum et quaesitum), fontes essendi, természetes és jogi személyek)

Jogképződési módok:

- szokásjog
- bírói jog
- állami jogalkotás (törvényhozási jog).

A jogszabály érvényességének feltételei:

- kibocsátásra jogosult hozzá,
- nem ütközhet magasabb szintű szabályba,
- eljárási rend betartása,
- szabályos kihirdetés (ált. a Magyar Közlönyben kivétel az önk. rendelet).

A jogszabályok hierarchiája:

A jogszabályt megalkotó szerv (belső jogforrás) elhelyezkedéséhez igazodik.¹

Alkotmány (1949. évi XX. törvény)

Törvény

Kormány rendelet

Miniszteri rendelet

Önkormányzat rendelete

Jogszabály hatálya

- területi hatály
ált. az ország területe, kivétel van
- időbeli hatály
visszamenő hatály tilalma, kivéve, ha kedvező
- személyi hatály
a jogszabály jellemzően meghatározza,
általában külföldiekre is vonatkozik.

Jogrendszer tagozódása, jogágak

- államjog
- büntetőjog
- büntető eljárási jog
- polgári jog
- polgári eljárásjog
- munkajog

¹ Nézzük meg: kötelező erő: jövőre vonatkozik. Címzettek. Kötelező erő csorbulása: kétség, tudatlanság, tévedés – ignorantia facti non iuris excusat

- földjog
- családjog
- államigazgatási (közigazgatási) jog
- pénzügyi jog
- nemzetközi jog

Egyes jogágak jellemzője, hogy azonos:

- a szabályozás tárgya
- a szabályozás módszere
- a felelősség, szankció

NEMZETKÖZI MAGÁNJOG

Országhatáron túlnyúló kapcsolatoknál két vagy több állam joga ütközhet.

Egy jogvita rendezésénél (kollízió) a

nemzetközi magánjog ad választ, hogy

- melyik állam jogát kell alkalmazni
- milyen joghatósági és
- milyen eljárási szabályok alkalmazhatók.

Az alkalmazandó jog meghatározásánál érvényesített gyakoribb **kapcsoló elvek:**

- állampolgárság
- lakóhely, jogi személy székhelye
- dolog fekvése helyén érvényes jog
- a jogcselekmény helyén érvényes jog
- fizetésre kikötött valuta
- eljáró bíróság joga (lex fori)
- felek által választott (kikötött) jog

TÁRSULÁSI MEGÁLLAPODÁS⁶ (1994. évi I. törvény)

A Társulási Megállapodásban szerződő fél a Magyar Állam.

Fő célkitűzése az Európai Közösségbe történő integrálódás.

- fokozatosan szabadkereskedelmi övezet Magyarország és az EK között
- gazdasági, pénzügyi és kulturális együttműködés előmozdítása
- piacgazdaságra átállás gyorsítása
- a társulást megkönnyítő új szabályok, politika és gyakorlat segítése
- megfelelő intézményi keretek létrehozása

Európai Közösség joga

- a) Európai Közösség Tanácsa, - Bizottsága
- b) Európai Közösség Bírósága

POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV

1959 évi IV. törvény (több alkalommal módosították)

kódex jellegű, a polgári jog legfontosabb szabályai (főként vagyoni viszonyok).

Egymás mellé rendelt felek kapcsolatai

A Polgári törvénykönyv (Ptk.) szerkezete

- bevezető rendelkezések (ebben a részben az alapelvek),
- személyek (a polgári jog alanyai),
- tulajdonjog,
- kötelmi jog (szerződések, szerződésen kívüli károkozás, jogalap nélküli gazdagodás),
- öröklési jog,
- záró rendelkezések.

A polgári jog főbb alapelvei:

- a vagyonhoz és a személyhez fűződő jogok védelmének elve
- a tulajdon védelmének elve
- a kölcsönös bizalom alapelve
- az együttműködési kötelezettség elve
- a joggal való visszaélés tilalmának elve
- az „utaló” magatartásért való helytállás elve
- a törvényben biztosított alanyi jogok védelmének elve

A polgári jog alanyai:

- ember
- állam
- jogi személy
- egyéb szervezet

valamennyi jogképes, az ember ezen felül cselekvőképes és vétőképes is

Az ember jogképességének jellemzői:

- általános
- egyenlő
- feltétlen

kezdete a fogantatás, vége a halál

Cselekvőképesség

- teljesen cselekvőképes - nagykorú embernél ez a tipikus
- korlátozottan cselekvőképes:
a 14 év feletti kiskorú,
az ilyen gondnokság alá helyezett nagykorú
- cselekvőképtelen
14 év alatti kiskorú,
ilyen gondnokság alá helyezett nagykorú,
az a személy akinek belátási képessége teljesen hiányzik.

Vétőképesség

Kártérítésnél van szerepe, belátási képességet jelent.

JOGI SZEMÉLY, MINT JOGALANY

A jogi személy jellemzői:

- az alapítótól elkülönült szervezet
- elkülönített vagyon
- szervezete relatíve tartós
- állam által elismert cél
- a jogi személyiség törvényen, vagy hatósági aktuson (pl. cégbejegyzés) alapul.

A jogi személy jogképessége abszolút
a jogi személyeknél nincs típuskényszer.

Képviselét jogszabályban, alapító okiratban, belső szabályzatban meghatározott személy, szervezet látja el

A Ptk.-ban szabályozott egyes jogi személyek:

állami vállalat, költségvetési szerv
szövetkezet, jogi személyiségű gazdasági társaság, közhasznú társaság
egyesület és köztestület, leányvállalat, alapítvány.

A személyhez és a szellemi alkotáshoz fűződő jogok

Személyhez fűződő (személyiségi) jogok abszolút szerkezetű alanyi jogok, melyeknél fogva – a törvények és mások jogainak korlátjai között – személyiségét mindenki szabadon érvényesítheti.

A személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen:

- magánszemélyek bármilyen hátrányos megkülönböztetése nemük, fajuk, nemzetiségük vagy felekezetük szerint;
- a lelkiismereti szabadság sérelme;
- a személyes szabadság jogellenes korlátozása;
- a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése;
- a jóhírnévhez, a magánlakás sértetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése.

„klasszikus személyiségi jogok”:

- a) a névviselés joga
 - b) a jóhírnévhez fűződő jog
- A képmás és hangfelvétel védelme
- c) A személyes titok védelme

A magánlakás védelme

d) A személyes adatok védelméhez való jog

A szellemi alkotásokat a jogvédelem szempontjából két fő csoportra osztjuk: a szerzői jog és az iparjogvédelem területére.

Az iparjogvédelem körébe tartozik:

- a szabadalmi jogviszony,
- a védjegyoltalom,
- az ipari minta oltalma,
- a használati minta oltalma,
- a származás- és eredet-megjelölés oltalma,
- a mikroelektronikai félvezető termékek (chipek) topográfiajának oltalma.²

TULAJDONJOG

Tulajdonost terhelő kötelezettségek

- közterhek viselése (adók, illetékek)
- állag megóvás
- kárveszély viselése

A tulajdonjoghoz kapcsolódó jogosultságok:

- birtoklás joga
- használat, hasznok szedésének joga
- rendelkezési jog

Birtoklás joga

- a hatalomban tartást, a dolog feletti tényleges hatalmat jelenti
- a fennálló birtokállapot önhatalommal nem változtatható meg
- birtokvédelem lehetősége

2

A szerzői jogi védelem abszolút szerkezetű, negatív tartalmú kötelezettséget állító jogviszony, amely jellegében hasonló a tulajdonviszonyhoz. Tárgya szellemi alkotás.

Az 1999. évi LXXVI. számot kapott legújabb szerzői jogi törvényünk fő célja az irodalmi, tudományos és művészeti alkotások védelme.

A szerzői jogi törvény irányadó a szoftverre is.

A szerzői jogi védelmet a mű egyéni, eredeti jellege határozza meg.

A szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző). A szerzői státusz hazánkban, hasonlóan az európai jogokhoz, nem függ semmilyen külön nyilvántartásba vételi vagy más eljárás lefolytatásától.

Birtokvédelem eszközei:

- önhatalom
- közigazgatási út (jegyző)
- bírói út

Használat és a hasznok szedésének joga

A tulajdonos használati joga csak kivételként törvényben korlátozható. Ilyen korlát:

- szomszédjog
- végszükség

Vannak ún. önállósult használati jogok is pl. a hasznélvezet: ez személyhez kötött használati jog, nem örökölhető és nem ruházható át.

Létrejöhet szerződéssel (pl. ingatlan vásárlásnál) vagy jogszabálynál fogva (pl. özvegyi jog)

Rendelkezési jog

A legjellemzőbb tulajdonosi jogosultság, azt jelenti, hogy a tulajdonos a dolog birtokát, használatát átengedheti, megterhelheti, lemondhat róla és a tulajdonjogot átruházhatja.

Korlátja lehet az elidegenítési és terhelési tilalom.

A TULAJDON MEGSZERZÉSE**eredeti jogszerzés:**

- hatósági határozat, vagy árverés
- elbirtoklás sajátjaként 10 éven (ingatlannál már 15) keresztül szakadatlanul birtokolja)
 - gazdátlan javak elsajátítása
- találás
- kisajátítás

származékos jogszerzés:

- átruházás
- öröklés

Az ingóknál és az ingatlanoknál részben eltérő szabályozás. Az átruházásnál fő szabály, hogy csak a tulajdonostól lehet tulajdont szerezni (senki sem adhat át több jogot, mint amivel maga rendelkezik).

Közös tulajdon

Nem a dolog van megosztva, a tulajdonosok között, hanem a tulajdonjog eszmei hányadrészek szerint. Hasznok, költségek tulajdoni hányad szerint oszlanak meg.

Tulajdoni hányad értékesítésénél elővásárlási jog!

Közös tulajdon megszüntetésének formái:

- természetben,
- egyik tulajdonos kapja értékelszámolás mellett,
- értékesítés után a vételárat osztják meg.

A tulajdonjog védelmének polgári jogi eszközei

- tulajdon védelme önhatalommal
- tulajdoni per
- tulajdon háborítás megszüntetése iránti per
- igényper
- ingatlan-nyilvántartási igény

KÖTELEMI JOG

A kötelem relatív szerkezetű jogviszony meghatározott felek között jön létre

A kötelezettnek valamilyen konkrét vagyoni értékű szolgáltatást kell végeznie

Kötelem keletkeztető tények:

- szerződés
- szerződésen kívüli jogellenes károkozás
- jogalap nélküli gazdagodás
- közigazgatási határozat (pl. kisajátítás)
- egyéb módon (pl. az öröklési jognál)

SZERZŐDÉS

legalább kétoldalú jogügylet

létrejött: egymással mellérendeltségi viszonyban álló felek kölcsönös és egybehangzó akarat kijelentése.

alanyai: kötelezett, jogosult, együttesen felek

A szerződés megkötése után is változhatnak a szerződés alanyai

Engedményezés: A jogosult követelését szerződéssel másra ruházza át. Ehhez nem kell a kötelezett hozzájárulása (elég őt értesíteni).

Tartozásátvállalás: A kötelezett tartozását valaki átvállalja. Itt már kell a jogosult hozzájárulása a kötelezett szabadulásához (nem mindegy, hogy ki tartozik)

szerződés alakja (formája):

- szóban
- írásban
(ez lehet egyszerű írásba foglalás, minősített írásbeli forma, közokirat).
- ráutaló magatartással (pl. önkiszolgáló)

A szerződési ajánlat és az elfogadás általában bármilyen alakban esetenként kötelező alakszerűség (ingatlan adásvétel, társasági szerződés)

A szerződési szabadság jelentése:

- a szerződéskötési szabadság (kivételesen szerződéskötési kötelezettség)
- partnerválasztás szabadsága
- szerződés típus (forma) választás szabadsága
- a szerződés tartalmát a felek szabadon határozhatják meg (a „blanketta szerződésektől” is el lehet térni)

A SZERZŐDÉS ÉRVÉNYTELENSÉGE

Érvénytelenségi oknak már a szerződés megkötésekor fenn kell állnia.
Az elérni kívánt jogi hatás elmarad.

Érvénytelenség fajtái:

- semmisség
- megtámadhatóság

Semmisség: a törvény erejénél fogva érvénytelen, határidő nélkül bárki hivatkozhat rá, a bíróság hivatalból is figyelembe veszi.

Gyakoribb esetei:

- cselekvőképtelen személy jognyilatkozata
- színlelt szerződés
- jogszabályba ütköző jognyilatkozat
- kötelező alakszerűség megsértése

Megtámadhatóság: ³

Feltételesen érvénytelen a szerződés, 1 éves megtámadási határidő van, csak az érdekelt támadhatja meg.

esetei:

- feltűnően nagy értékkülönbség
- tévedés
- megtévesztés
- jogellenes fenyegetés

A SZERZŐDÉST BIZTOSÍTÓ MELLÉKKÖTELEZETTSÉGEK

³ Érvénytelenség legáltalánosabb jogkövetkezménye: az eredeti állapot helyreállítása. Ha nem lehet visszaállítani, akkor a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja, így a szerződés csak ez után lesz érvénytelen.

Teljesítésre ösztönöznek, a szerződészegés szankcióját fokozzák, megkönnyítik a behajtást.

A Ptk.-ban nevesített fajtái:

- foglaló: a szerződés kötésekor átadott pénz, vagy dolog. A meghiúsulásért felelős elveszti, ha ő adta, kétszeresét kell visszaadnia, ha ő kapta.
- kötbér: a szerződészegés bármely esetét szankcionálhatja. A kötbér a kár összegének bizonyítása nélkül is jár, és a kötbéren felüli bizonyított kár is érvényesíthető.
- jótállás
- bankgarancia
- jogvesztés kikötése (pl. részletfizetés)
- zálogjog: dolgi biztosíték (kézizálogjog, jelzálogjog, jogokon fennálló zálogjog)
- óvadék: pénz, takarékbetétkönyv, értékpapír a közvetlen kielégíthetőség lehetősége
- kezesség: személyi biztosíték (egyszerű vagy készfizető kezesség lehet)

SZERZŐDÉSSZEGÉS

Magatartás, tény vagy állapot a szerződés tartalmával ellentétes, vagy sérti valamelyik fél szerződésben biztosított jogait.

Leggyakoribb esetei:

- a kötelezett késedelme (időleges nem teljesítés),
- a jogosult késedelme (pl. nem fogadja el a teljesítést, nem ad számlát),
- hibás teljesítés (következménye kellékszavatossági igények kijavítás, árleszállítás, kicserélés, elállás),
- teljesítés lehetetlenné válása,
- teljesítés megtagadása.

A szerződészegésért való felelősségre és a kártérítés mértékére a szerződésen kívül okozott kár szabályai vonatkoznak, de a kártérítés általában nem mérsékelhető.

Kártérítés vétkes szerződészegésnél fizetendő!

A SZERZŐDÉS MEGSZŪNÉSE

1. Közös megegyezéssel

- megszüntetés a jövőre nézve
- felbontás visszamenőleg

2. Egyoldalú nyilatkozattal

- felmondás a jövőre nézve
- elállás visszamenőleg

3. A jogosult és a kötelezett személyének egyesülése (pl. megveszi a bérelt lakást)

A felek halála általában nem szünteti meg a szerződést, kivételek a személyhez kötött szolgáltatások (pl. tartás).

Elévülés: A követelés ugyan nem szűnik meg, de bírói úton nem érvényesíthető. Ideje ált 5.év

Írásbeli felszólítás megszakítja.

FELELŐSSÉG SZERZŐDÉSEN KÍVÜL OKOZOTT KÁRÉRT

A polgári jogi felelősség általános szabálya: Aki másnak **jogellenesen kárt okoz**, köteles azt megtéríteni. **Mentesül** a felelősség alól, **ha** bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az, az adott helyzetben általában elvárható.

A polgári jogi felelősség feltételei:

- jogellenes magatartás
- kár
- okozati összefüggés
- vétkesség (kivételesen vétkesség nélküli felelősség pl. veszélyes üzem)

1. jogellenes magatartás

Minden károkozás jogellenes, kivéve ha a jogellenességet kizáró körülmény fennállását bizonyítják

A jogellenességet kizáró**körülmények:**

- jogos védelem
- szükséghelyzet
- károsult beleegyezése
- jogszabályi felhatalmazás

2. A kár

A) vagyoni kár

- felmerült kár (a dolog értékcsökkenése),
- indokolt kiadások és költségek,
- elmaradt vagyoni előny (haszon).

B) nem vagyoni (eszmei) kár

3. Az okozati összefüggés

A jogellenes magatartás és a kár között közvetlen kapcsolatnak kell fennállnia.

4. A vétkesség

A felelősség megállapításának rendszerinti, de nem szükségképpen eleme.

A károkozó kimentheti magát, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A jogellenességet kizáró okot, vagy a vétkesség hiányát kell bizonyítani.

Van "objektív" felelősségi forma is pl. a veszélyes üzemi felelősség (gépjármű). Ilyenkor a vétkesség hiánya helyett csak a külső elháríthatatlan ok bizonyítása mentesíthet.

EGYES SZERZŐDÉSEK

A Ptk.-ban nevesített szerződések mellett vegyes, vagy atipikus szerződések is lehetnek.

visszterhes szerződések a Ptk.-ban:

- az adásvétel és a csere
- a szállítási és a közüzemi szerződés
- a vállalkozás
- a bérlet
- a haszonbérlet
- a letét
- a megbízás, a megbízás nélküli ügyvitel
- a fuvarozás
- a bizomány
- a szállítmányozás
- a bank és hitelszerződések
- a biztosítás
- a társaság

ingyenes szerződések a Ptk.-ban:

- az ajándékozási szerződés
- a kötelezettségvállalás közérdekű célra
- haszonkölcsön

EGYES SZERZŐDÉSEK FOGALMA

Az adásvétel

az eladó köteles:

- a dolog tulajdonát a vevőre átruházni
- a dolgot a vevő birtokába bocsátani

a vevő köteles:

- a vételárat megfizetni
- a dolgot átvenni

általában bármilyen formában megköthető, de ingatlan adásvétel csak írásban és ügyvédi ellenjegyzéssel.

Adásvételi szerződés különös nemei

- megtekintésre, vagy próbára vétel
- minta szerint vétel
- részletre való vétel
- visszavásárlási jog
- vételi jog (opció)
- elővásárlási jog

A vállalkozási szerződés

A vállalkozó munkával elérhető eredmény létrehozására,
a megrendelő a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles

főbb fajtái:

- építési szerződés
- szerelési szerződés
- tervezési szerződés
- kutatási szerződés
- utazási szerződés

Bérlés

A bérbeadó köteles a dolgot időlegesen a bérlő használatába adni, a bérlő pedig bért fizetni.

Haszonbérlés

A haszonbérlő meghatározott mezőgazdasági földterületet vagy más hasznot hajtó dolog használatára jogosult, a bérbeadó pedig haszonbért kap.

Letét

A letéteményes köteles a letett dolgot időlegesen megőrizni, a letevő pedig letéti díjat fizetni.

Megbízás

A megbízott köteles a rábízott ügyet elintézni, a megbízó pedig megbízási díjat fizetni.

Fuvarozás

A fuvarozó köteles a küldeményt a rendeltetési helyre továbbítani, és a címzettnek kiszolgáltatni, a megbízó pedig díjat fizetni.

Bizomány

A bizományos köteles a megbízó javára, *de a saját nevében* adásvételi szerződést kötni, a megbízó pedig bizományi díjat fizetni.

Szállítmányozás

A szállítmányozó köteles valamely küldemény továbbításához szükséges fuvarozási és egyéb szerződéseket a saját nevében a megbízó javára megkötni és a küldemény továbbításával kapcsolatos teendőket elvégezni, a megbízó pedig díjat fizetni.

Kölcsönszerződés

A pénzüintézet, vagy más hitelező köteles meghatározott pénzüsszeget az adós rendelkezésére bocsátani, az adós pedig a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

Biztosítás

A biztosító meghatározott jövőbeni esemény bekövetkeztétől függően köteles bizonyos összeg megfizetésére, vagy más szolgáltatás teljesítésére, a másik fél pedig köteles biztosítási díjat fizetni.

Biztosítási események:

- szerződésben meghatározott károsító esemény
- halál
- meghatározott életkor elérése
- baleset

Biztosítási szerződés fajtái: vagyonbiztosítás, felelősségbiztosítás, életbiztosítás, balesetbiztosítás, viszontbiztosítás

JOGÉRVÉNYESÍTÉS

Bírói út: Polgári jogi jogviták eldöntésére peres és nemperes eljárás, választott bíróság.

Közigazgatási határozatok is támadhatók.

Munkaviszonyból eredő követelésnél is lehet peres út.

Bíróság előtt nem érvényesíthető:

- természetes kötelmek (pl. fogadás, kártya)
- elévült követelés

Hatáskör: az ügyben eljáró bíróság szintjét jelenti "milyen" bíróság

Általános hatásköre a helyi bíróságoknak (városi, kerületi) **van**

A megyei bíróság általában a fellebbezéseket bírálja el, első fokon csak a törvényben meghatározott perekben jár el ilyen pl.

- vagyoni jogi per 10 milliós perérték fölött,
- szerzői jogi és iparjogvédelmi perek

Bíróság illetékessége

"melyik" bíróság jár el az adott jogvitában

Illetékességi okok:

- **általános illetékességi okok**
- **különös illetékességi okok** lehetnek
 - vagylagosak
 - kizárólagosak

Általános illetékesség: Az a bíróság, amelynek területén **alperes lakik**, mindazokban a perekben illetékes, amelyekre más bíróságnak nincs kizárólagos illetékessége.

Ha van vagylagos illetékességi ok, akkor felperes választhat, hogy az általános illetékességű vagy a különös illetékességű bíróság előtt indítja meg a pert.

Kizárólagos illetékességnél a per csak egy meghatározott bíróság előtt indítható meg

A FELEK ÉS MÁS PERBELI SZEMÉLYEK

Felperes: Aki indítja a pert, aki követel

Alperes: Akit perelnek, akitől követelnek

Pertársaság: Ha a perben több felperes vagy több alperes szerepel

Beavatkozó: jogi érdeke fűződik a per kimeneteléhez, ezért valamelyik fél pernyertessége érdekében a perbe beavatkozik

Perbehívott: A perbehívás elfogadása nem kötelező és az esetleges perbelépés nem jelenti a követelés elismerését

Meghatalmazott: A perben a fél helyett az általa vagy törvényes képviselője által választott meghatalmazott is eljárhat. Általában ügyvéd, de lehet hozzátartozó vagy pertárs is.

A meghatalmazott a meghatalmazó nevében és a meghatalmazó helyett tesz jognyilatkozatot.

A POLGÁRI PER LEFOLYTATÁSA

Polgári per kérelemre a kereset beadásával indul. A keresetnek határozott kérelmet kell tartalmazni. Illetéket, perköltséget felperes előlegezi, de a pereszes félnek kell viselnie. Per előkészítése, idézés, számbavétel .
Érdemi tárgyaláson bizonyítási eljárás

Bizonyítási eszközök:

- felek előadása
- tanúvallomások
- szakértői vélemények
- szemle
- tárgyi bizonyítékok
- okiratok (magán- és közokirat)

magánokirat: formai előírások, valóságát kétség esetén kell bizonyítani

közokirat: bíróság, közjegyző vagy más hatóság állítja ki, az ellenkező bebizonyításáig valódinak számít

A bíróság határozata:

- A per érdemi eldöntésénél: ítélet
- Minden más kérdésben: végzés

Az ítélet nem terjedhet túl a kereseten (pl. kamatot, perköltséget kérni kell).

Az ítélet tartalma szerint:

- helyt adó
- elutasító
- vegyes jellegű

Az ítélet részei:

- fejrész
- érdemi rész
- záró rész

A **jogerős** bírósági határozat megtámadhatatlan, végleges és végrehajtható. Az anyagi jogerő ítélt dolgot eredményez (új per nem indítható).

PERORVOSLATOK

rendes perorvoslat : a fellebbezés

rendkívüli perorvoslat:

- perújítás
- felülvizsgálat

A fellebbezés:

Csaknem minden első fokú határozat ellen benyújtható, közléstől 15 napon belül.

A másodfokú bíróság az ítéletet csak a fellebbezés korlátjai között változtathatja meg. A meg nem támadott rész jogerőre emelkedik.

A másodfokú bíróság határozata jogerős, ellene nem lehet fellebbezni.

Perújítás: A jogerős bírósági ítélet ellen.

A fél olyan tényre, bizonyítékra, határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el.

Felülvizsgálat: Jogerős ítélet ellen, jogszabálysértésre hivatkozva, 60 napon belül. Jogi képviselőt kötelező.

VÁLASZTOTTBÍRÓSÁGOK

A „kereskedelmi ügyekben” köthetik ki

Előnyei:

- gyors (nincs fellebbezés)
- bizalmi elem (bírákat a felek választják)
- külföldön könnyebb a végrehajtás

Fajtái:

- eseti
egy ügy eldöntésére jönnek létre
bírákat a felek jelölhetik, akik nem jogi végzettségűek is lehetnek
bírák száma páratlan, három bírónál a harmadik bírót a felek által választott bírók jelölhetik
- állandó
Az ENSZ mintatörvényét követik,
gazdasági kamarák hozzák létre, de külön törvény is létesítheti pl. Tőzsdei Állandó Választott bíróság, Munkaügyi Bíróság

A FIZETÉSI MEGHAGYÁS

- egyszerű
- gyors és
- olcsóbb nemperes eljárás

Kétszázezer forintot meg nem haladó pénzkövetelést csak így lehet érvényesíteni, de nagyobb összeg is követelhető. formanyomtatványt kell kitölteni, a bíróság küldi meg a kötelezettnek, ha a kötelezett vitatja (ellentmondás) az eljárás perré alakul és tárgyaláson hoznak ítéletet Az ellentmondással nem támadott fizetési meghagyás jogerőre emelkedik és a követelés végrehajtás útján is behajtható.

A BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁS

Ha a bíróság határozata jogerős és a döntésben megadott teljesítési határidő eredménytelenül lejárt, végrehajtást lehet kérni. A kérelmet formanyomtatványon kell beadni.

Költségeket a végrehajtást kérőnek kell előlegezni, de az adós viseli (ha be tudják hajtani).

A bíróság végrehajtható okiratot állít ki.

Elsősorban bankszámlából vagy munkabérből vonják le (bérből 33-50%-ot lehet).

Ingóvégrehajtásnál a végrehajtó helyszínen adja át a végrehajtható okiratot az adósnak. A végrehajtó szükség esetén lezárt helyiséget is felnyithat. Az ingóságot először lefoglalják (zár alá veszik) majd árverésen értékesítik.

Befolyt összegből elsőként a végrehajtási költséget elégítik ki. Kielégítési sorrend a Vht.-ben.

Adósok börtöne nincs, polgári jogi tartozást nem lehet „leülni”!

A CSŐDELJÁRÁS (1991. évi IL. tv.)

csődeljárás célja:

- fizetési haladék megszerzése
- csődegyezség létrehozása

Sikeres csődeljárás esetén a cég nem szűnik meg!

Az adós cég székhelye szerint illetékes megyei bíróság előtti nemperes eljárás

kezdeményezése:

a bíróságtól mindig az adós kéri maga ellen, de nem kötelező

ha kap fizetési haladékot 2évig újabb csődeljárás nem indítható

a kérelemhez az adós legfőbb szervének

egyetértése is kell a csődeljárás jogerős befejezéséig a cég ellen

felszámolás nem indul 15 napon belül csődegyezségi tárgyalás hitelezőket meg kell hívni fizetési haladékhoz a hitelezők előírt arányú hozzájárulása Fizetési haladék ideje 90 (+60) napezalatt a végrehajtási eljárás szünetel. A fizetési haladék nem terjed ki mindenre(pl. bért, kártérítési járadékot fizetni kell) fizetési haladék a Céglétszámvetésben megjelenik vagyonszármazékosítást rendel ki a bíróságha csődegyezséget kötnek az minden hitelezőre kiterjed (kényszeregyezség)

FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS (1991. IL. TV)

Célja: A fizetésektelen adós jogutód nélküli megszűntetése, hitelezők kielégítése

az adós székhelye szerint illetékes megyei (főv.) bíróság nemperes eljárása

Kezdeményezheti:

- adós maga ellen, ha fizetésektelen és nem kér vagy nem kérhet csődeljárást
- hitelező az adós ellen, ha az adóst fizetésektelennek tartja.
- végelszámoló, ha a végelszámolás során fizetésektelenséget észlel
- cégbíróság, ha a céget megszűntnek nyilvánítja

Fizetésektelenség megállapítása

- 60 napon belül nem teljesíti a fizetést
- végrehajtás eredménytelen volt
- csődegyezség szerint nem teljesített
- a felszámolási eljárás kezdő napja a végzés jogerőre emelkedése
- felszámoló kijelölése
- végzés közzétéve a Céglőzönyben adatok
- hitelezőknek címzett felhívás igénybejelentésre 40 nap van, késedelmes bejelentésnél nyilvántartásba veszik, de kielégítés csak a sorrend végén

A felszámolás kezdő időpontja után:

- megszűnnek az alapítói szerv jogai,
- vagyonnal kapcsolatos nyilatkozatokat csak a felszámoló tehet,
- valamennyi tartozás esedékessé válik,
- az adós vagyonával kapcsolatos követelés csak a felszámolásban lehet érvényesíteni,
- végrehajtási eljárásokat meg kell szüntetni,
- felszámoló nyilvántartásba veszi az igényeket,
- felszámoló gyakorolja a munkáltatói jogokat,
- felszámoló a követeléseket behajtja, az adós vagyonát értékesíti, szerződéseket felmondja,
- felszámoló a felszámolás befejezésekor, de max. 2 éven belül zárómérleget készít.

A bíróság végzéssel dönt a költségek viseléséről, a felszámoló díjazásáról, a hitelezők kielégítéséről, felszámolás eljárás befejezéséről és az adós megszüntetéséről

kielégítési sorrend

- felszámolás költségei (felszámoló díja, felszámolás ideje alatti működési költségek, végkielégítések stb.)
- zálogjoggal, óvadékkal biztosított követelések (ha a felszámolási eljárás megindítása előtt legalább 6 hónappal kötötték)
- tartásdíj, életjáradék, kártérítési járadék
- kártérítésből, szavatosságból, jótállásból eredő követelések
- tb. járuléktartozás, adótartozás, adók módjára behajtandó köztartozás, víz és csatornadíjak
- egyéb követelések
- kamat, pótlék, elkésett igénybejelentés

A VÉGELSZÁMOLÁS

jogutód nélküli megszűnés elhatározása
a legfőbb szerv döntése alapján
8 napon belül a cégbíróságnak bejelenteni
Céglapnyben közzététel

- adatok
- végelszámoló személye
- felhívás a hitelezőknek a bejelentésre

végelszámoló

- szerződéseket felmondja vagy eláll
- követeléseket behajtja
- vagyont értékesíti
- igényeket kielégíti
- munkáltatói jogokat gyakorolja
- esetlegesen felszámolási eljárás kezdeményezése
- zárómérleget jóváhagyatja
- cégbíróságnak bejelenti - cég törlése

MUNKAJOGI ISMERETEK

Munkajogi szabályozás szintjei:

Törvényi szabályozás (Mt.) versenyszféra
alacsonyabb szintű jogszabályok (ritka)

- a) kollektív szerződés
- b) munkaszerződés (csak írásban)

a munkaszerződés kötelező elemei (az azonosító adatokon kívül):

- személyi alapbér
- munkakör
- munka végzés helye⁴

⁴ az alacsonyabb szintű szabályozás nem ütközhet a magasabb szintűbe, de a munkavállaló számára kedvezőbb lehet Mt. hatálya a munkaviszonyokra terjed ki. Munkajogban az elévülési idő 3 év

Munkaviszony

- Sajátossága a munkáltató utasítási joga
- munkaszerződéssel jön létre
- általában határozatlan időre
- próbaidő is kiköthető a létesítéskor
(max. 3 hónap) nem hosszabbítható
- próbaidő alatt indokolás nélkül azonnali hatállyal megszüntethető a munkaviszony

Munkaviszony megszűnésének esetei:

- a) munkavállaló halála
- b) munkáltató jogutód nélkül megszűnik
- c) határozott idő lejár
- d) közös megegyezéssel
- e) rendes felmondás
- f) rendkívüli felmondás
- g)

rendes felmondás

a munkáltató írásos formához kötött felmondásának indoklást is kell tartalmaznia vita esetén a felmondási okot bizonyítani kell. felmondási tilalmak és korlátozások az Mt.-ben felmondás a jövőre nézve szünteti a munkaviszonyt, felmondási idő mértéke szabályozva van (min 30 nap, max. 1 év) felmondási idő egy részére, vagy egészére a dolgozót felmentik a munkavégzési kötelezettség alól (min. felmondási idő fele) munkáltató felmondásánál (nyugdíjazást kivéve) végkielégítés is jár (min. 3 évi munkaviszony kell a munkáltatónál)

rendkívüli felmondás

mindkét fél élhet vele
kivételes eszközként alkalmazható, ha az
alábbi valamennyi feltétel megvalósul:

- munkaviszonyból származó
- lényeges kötelezettséget
- szándékosan, vagy súlyos gondatlansággal
- jelentős mértékben megszegik

tudomásszerzéstől 15 napon belül alkalmazható
azonnali hatályú a felmondás
nem jár végkielégítés, ha a dolgozónak így
mondanak fel
a korábbi törvény szerinti legsúlyosabb
fegyelmi büntetéshez (elbocsátás) hasonlít

MUNKAJOGI FELELŐSSÉG

a) munkavállaló

csak felróható (szándékos, gondatlan) károkozás esetén felel
kártérítés mértéke:

gondatlan károkozásnál havi átlagkereset 50%-a (munkaszerződés
1,5 havi, kollektív szerződésben max. 6 havi)

teljes mértékű a dolgozó kártérítési felelőssége:

- szándékos károkozásnál
- pénztárosnak
- megőrzési felelősség esetén (jegyzék vagy elismervény alapján
veszi át, és állandó használat)

b) munkáltató

vétkességére tekintet nélkül teljes mértékben felel – objektív felelősség

Kiegészítés:

1. Más részére végzett munka:

- jogilag tegyük különbséget a „más részére végzett” és mellérendelt
viszonyban végzett munka között. Előbbi a függőségi munkavégzés –
alárendelt pl. közalkalmazott, utóbbi a „nem kötött” munkavégző, pl.
vállalkozó, aki a munkáját, mint áruba bocsátja.
- Szerződés alapján végzett munkát az Mt. nem szabályozza pontosan.

- Vannak esetek azonban, ahol egyoldalú hatósági nyilatkozat is hozhat létre mellérendelt viszonyt: polgári szolgálatról való közigazgatási határozat. Itt ugyan a munkavégző részesül valami díjazásban, de munkáját nem a díjazás érdekében végzi. (nem munka-motivált)
- Munkajogi viszonyok:
 - a. *munkaviszony*: a munkajog csak a díjazás ellenében végzett munkát szabályozza, amit a „facio ut des” klasszikus elve kormányoz.
 - b. *Közalkalmazotti jogviszony, köztisztviselői jogviszony*: 1990-es évek elején született meg ez a terminus, a törvények (Kjt., Mt.) nem definiálják pontosan: ...állami és helyi önkormányzati szerveknél, valamint a helyi önkormányzat által... és feladatkörébe tartozó közszolgáltatások ellátására foglalkoztatott személyek....”⁵

2. Munkajog tárgyát képző viszonyok:

- materiális munkaviszony:

az emberek között közvetlenül keletkező, kooperációs munkaviszony. Több ember, együttműködve végez, ebből produktum keletkezik (kollegialitás)

- vezetői munkaviszony

a materiális munkaviszonyhoz mindig tartozik vezetői jogviszony. Ez lehet csak szükséges vezetés (kell, hogy valaki irányítson - pl. csoportvezető), vagy olyan állapot, ahol a vezetést a munkaviszony érdekbeli struktúrája követeli meg: a vezetés a munkáltató

- osztási munkaviszony

a dolgozó a munkáját ellenérték fejében végzi. Munkája értékét a piaci viszonyok és az osztásra kerülő alap. Ez érdekellentétet szülhet.

3. Vonatkozó jogszabályok

- a. 1992. évi XXII. törvény (Munka Törvénykönyve)

⁵ LOHOCZKYNÉ KOLLONAY CSILLA, *Munkajog I*, Vince kiadó, 2002, 11.

- b. 1992. évi XXIII. törvény (A köztisztviselők jogállásáról)
- c. 1992. évi XXXIII. törvény (A közalkalmazottak jogállásáról)

4. A kollektív szerződés

A kollektív szerződés a munkáltató és a munkavállalók között áll fenn, személyi hatálya az összes „materiális munkaviszonyban” lévő személyekre kiterjed. (törvényi minimum) A kollektív szerződés a Mt. Könyvben megállapított szabályoktól nem térhet el, kivéve ha az a munkavállalóra kedvezőbb feltételeket állapít meg.

5. A munkajog alapelvei:

- munkavégzés lehetővé tétele
- optimális munkafeltételek
- képesség szerinti teljesítés követelménye
- teljesítmény szerinti megítélés
- szociális és kulturális támogatás (rászorultsági indirekt/direkt formák – méltányossági elv)
- vezetésben való részvétel követelménye (szűkebb, tágabb értelemben vett vezetés – vezetett-i érdekképviselő, pl. tanács már vezetésben való részvétel. Pl. szakszervezet, stb)

6. A törvények hatálya:

Munka törvénykönyve:

- tárgyi hatály: munkaviszonyok
- területi hatály: minden olyan munkaviszony, ahol a munkát a Magyar Köztársaság területén végzik. (ehhez ld. még 1979. évi 13. sz. te. rendeletet a nemzetközi magánjogról)

Köztisztviselői törvény:

- tárgyi hatálya: közszolgálati munkaviszonyok: *központi közigazgatási* szerveknél, annak *területi helyi szervezeténél*, *helyi önkormányzat* képviselő társulatának hivatalánál.

Közalkalmazotti törvény:

- tárgyi hatálya: állami és helyi önkormányzati szerveknél foglalkoztatottak jogviszonya: nevelési, oktatási, szociális, egészségügyi, sport, művelődési, közgyűjteményi (múzeum) és tudományos intézmények. Nem terjed ki: magántulajdonból vagy

alapítványból működtetett intézményekre,
magánegyetemekre, egyházi iskolákra,
magántulajdonban lévő kórházakra.

7. Jogok és kötelezettségek:

- együttműködési kötelezettség (ide 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről)
- információk közlésének tilalma (ide. 1992. évi LXIII. törvény a személyi adatok védelméről; 1993. évi XLVI. törvény a statisztikai adatszolgáltatásról)
- a munkáltató gazdasági érdekeinek védelme. (ide 1990. évi LXXXVI. törvény a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról)
- jogok rendeltetés szerű gyakorlása (– visszaélések esetén: 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről – ennek bejelentéséhez: 1977. évi I. törvény a közérdekű bejelentésről)
- hátrányos megkülönböztetés tilalma – csak a „munka jellegéből” adódó megkülönböztetés, valamint egészségügyi diszkrimináció.⁶ (friss jogszabály: 2001. évi XVI. törvény a diszkriminációról – ez kiterjeszti a diszkrimináció hatályát a felvételi eljárásra is. (pályázat, stb.)

8. Határidők számítása

Az Mt. szerint nap = naptári nap; ettől azonban az Mt. sok esetben eltér: pl. szabadság esetében munkanap. Néhány esetben évet, hónapot is megállapíthat, ekkor mint időtartamot kell tekinteni. (hónap = 30 nap, év = 365 stb.)

TÁRSASÁGI JOG

előzmények:

1875. évi Kereskedelmi törvény

⁶ Pl. terhesség ideje alatt más munkakörbe áthelyezett nőt megilleti az előző munkakörében kapott illetménye.

II. világháború után háttérbe szorul a társasági jog
sajátos formák gmk. vgmk. jgmk.
1988.évi VI. tv. elméleti alapon korszerű tv.

1997. évi CXLIV tv. új Gt.

gazdasági társaság csak e törvényben
szabályozott módon és formában létesíthető
üzletszerű közös gazdasági tevékenységre létesülnek
a szabályozás kógens!

változás főleg kft., rt., felelősség szigorítás, konszernjog (kapcsolt
vállalkozások)

A törvény szabályozza:

- a gazdasági társaságok alapítását,
- a kötelező és lehetséges szerveket,
működésük főbb szabályait,
- a tagok jogait, kötelezettségeit, felelősségét,
- a társaság megszűnését,
- az átalakulást (szervezeti forma váltást)
- a kapcsolódó vállalkozásokat (konszernjog)

Jogi személyiség nélküli

gazdasági társaságok:

- közkereseti társaság
- betéti társaság

Jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok:

- korlátolt felelősségű társaság
- részvénytársaság
- közös vállalat
egyesülés csak kooperációs társaság nem gt.!
de szabályozása ebben a törvényben

Törvényességi felügyelet:

megyei (fővárosi) cégbíróság látja el.

- kérelemre vagy hivatalból
- nem gazdaságossági vagy

célszerűségi felülvizsgálat

- nem terjed ki más hatóság vagy más bíróság hatáskörébe tartozó ügyekre
- nem azonos a társasági határozatok bírósági felülvizsgálatával
- szankciók figyelmeztetéstől megszűntnek nyilvánításig

A társaság határozatainak bírósági felülvizsgálata

csak jogszabály-ellenesség esetén
kisebbségi tagok, fb., vezető tisztségviselők
rendes polgári bíróságtól kérhetik
bíróság hatályon kívül helyezheti

A gazdasági társaság alapítói

a polgári jog minden alanya - külföldi is lehet
Általában legalább két tag szükséges.

Kivételek:

- egyszemélyes kft.
- egyszemélyes rt.

Korlátozások:

- természetes személy csak egy társaságban lehet korlátlanul felelős tag
 - egyéni vállalkozó gt.-ben nem lehet korlátlanul felelős
- kkt. és bt nem társulhat tovább korlátlan felelősséggel
- kiskorú nem lehet korlátlanul felelős
- egyszemélyes társaság újabb egyszemélyest nem alapíthat

A gazdasági társaságok alapítása

A társasági szerződés, alapító okirat, vagy alapszabály írásba foglalása,
tagok aláírása
ügyvédi ellenjegyzés (vagy közokirat) cégbírósághoz való benyújtás 30
napon belül

A társasági szerződés kötelező tartalma:

- a társaság cégneve, székhelye,
- a tagok neve (cégneve), lakcíme (székhelye)
- tevékenységi kör TEÁOR szerint

- a jegyzett tőke (társasági vagyon) mértéke, rendelkezésre bocsátás módja és ideje
- cégjegyzés módja,
- vezető tisztségviselők neve, címe,
- ha csak határozott időre jött létre a társaság,
- amit a tv. az egyes formákra még előír.

A cégbíróság jóváhagyásával, de már nem visszamenőleg jön létre a cég.
A cégek főbb adatai a Cégek Közlönyben.

előtársasági állapot

az új Gt. vezette be német mintára
társ. szerződés ellenjegyzésétől cégbejegyzésig

- üzletszerű gazdasági tevékenység csak a cégbejegyzési kérelem beadása után
- cégnév mellett bejegyzés alatt toldat
- hatósági engedélyhez kötött tevékenység nem
- tagok személyében változás nem lehet
- társ. szerz. nem módosítható
- tag kizárása iránti per nem indítható
- átalakulás, megszűnés nem lehet.

a cégbejegyzés automatikus is lehet

kkt., bt., főszabályként 30 nap után

kft., rt. 60 nap után

a cégbejegyzéssel automatikusan teljes jogú gt.

ha nem jegyzik be, és előtársaságként

tartozás van a korlátolt felelősségű formáknál

a vezető tisztségviselők korlátlanul

és egyetemlegesen felelnek

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZERVEI

Legfőbb döntéshozó szerv a tagok

(tulajdonosok) összességének gyűlése.

- közkereseti és betéti társaság - tagok gyűlése (esetleg formális taggyűlés)
- korlátolt felelősségű társaság - taggyűlés

- részvénytársaság - közgyűlés
- közös vállalat - igazgatótanács

ritkán üléseznek, folyamatos (operatív) irányítás nem feladatuk, de a legfőbb döntéseket (eredményfelosztás, társ. szerz. módosítás, vezető tisztségviselők, fb., könyvvizsgáló választás, stb.) ők hozzák

VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK (ügyvezetés)

- közkereseti és betéti társaság - üzletvezetésre jogosult tag
- kft.- ügyvezető
- részvénytársaság - igazgatóság tagja
- közös vállalat - igazgató

már csak legfeljebb három társaságnál legfőbb szerv választja őket határozott időre max. 5 évre, újraválaszthatók, bármikor visszahívhatók. cégjegyzési joguk önálló, felelősségük polgári jogi **cégvezető** új fogalom (nem ő a cég legfőbb vezetője!) a vezető tisztségviselőknek alárendelten, de önállóan tevékenykedik felelőssége munkajogi

FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG

feladata: elkülönült szervként az ügyvezetés ellenőrzése, jelentés, felvilágosítás kérés,

részvétel a legfőbb szerv ülésein

Kötelező az eredményfelosztás vizsgálata

új elemként rt. és kft. esetén két önálló jogkört kaphat a társ. szerződésben (alapszabályban):

- igazgatóság választása, díjazása,
- meghatározott jogügyletek jóváhagyása .

Általában önkéntesen intézményesíthető, de **Kötelező létrehozni:**

- részvénytársaságnál
- ötvenmillió törzstőkét meghaladó kft.-nél (kivéve az egyszemélyest)
- 200 főfoglalkozású dolgozói létszám felett

3-15 tagja van, tagjai külsősök, 200 dolgozó fölött az fb. egyharmada dolgozói küldött

KÖNYVVIZSGÁLÓ

A törvényes működés egyik biztosítéka, ált. önkéntesen választható, de **kötelező:**

- részvénytársaságnál,
- 50 millió fölötti törzstőkéjű kft.-nél
- egyszemélyes kft.-nél

Csak a könyvvizsgálók nyilvántartásában szereplők közül választhatja a legfőbb szerv.
Szigorú összeférhetetlenségi szabályok

Könyvvizsgáló jogai, kötelezettségei:

Pénzügyi-számviteli ellenőrzést végez.

- betekinthes, felvilágosítást kérhet, vizsgálhat,
- üléseken jelen lehet,
- jelentés a beszámolóról és az eredmény kimutatásról (e nélkül nem határozhatnak),

- jelzési kötelezettség (vagyon csökkenésnél), felelősségre vonás kezdeményezése,
- legfőbb döntéshozó szerv összehívása, cégbíróság értesítése.

A TÁRSASÁG MEGSZÚNÉSE

A Gt. taxatív felsorolást ad

1. a társasági szerződésben meghatározott idő eltelt, vagy más megszűnési feltétel,
2. elhatározza jogutód nélküli megszűnését,
3. dönt jogutódlással megszűnéséről (átalakul),
4. tagjainak száma - kivéve kft., rt. - egy főre csökken, és 3 hónapon belül nem jelentenek be a cégbíróságnál új tagot,
5. a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja,
6. a cégbíróság hivatalból törli,
7. a bíróság felszámolási eljárással megszünteti,
8. a törvénynek az egyes társasági formákra vonatkozó szabályai ezt előírják.

Megszűnésnél a gazdasági társaságot törlik a cégjegyzékből

BETÉTI TÁRSASÁG

nem jogi személy, a legelterjedtebb eltérő szabály hiányában a kkt. szabályait kell alkalmazni

beltag és kültag megkülönböztetése!

beltag korlátlanul és ha több beltág van velük egyetemlegesen felel,
kültag csak vagyoni betétjével felel,
kültag képviseletre nem jogosult,

ha a kültag neve a cégnévben szerepel, a felelőssége olyan, mint a beltagé

ha valamennyi beltág kiválik 3 hónapon belül

új jelenthető be a cégbíróságnál, vagy társasági szerződés módosítással kkt. lesz

KÖZÖS VÁLLALAT

- jogi személyiséggel rendelkezik,
- tőkeegyesülés,
- jellemzően időszakonként felmerülő igények kielégítésére alapítják,
- legfőbb irányító szerv az igazgatótanács,
- szavazati jog vagyoni hozzájárulás mértékéhez igazodik,
- nagyobb taglétszámnál igazgatóság,
- gazdálkodási jogosítványok,
- napi ügyeket igazgató irányítja,
- új tagok csatlakozhatnak,
- régiek kiléphetnek 3 hónapos felmondással, vagy a tagsági jogok átruházásával,
- a tagok együttesen a bevitt vagyoni hozzájárulás arányában kezesként felelnek saját vagyonukkal is

KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG (KFT)

jogi személy, az egyik legelterjedtebb forma
a tag csak a bevitt tőkét és a fel nem osztott nyereséget kockáztatja, magán vagyonával általában nem felel!

kivételek:

- a betét szolgáltatója 5 évig felel ha nem valós az általa meghatározott érték,
- a létesítés során csalárd módon eljárók,
- a társaság érdekeit nyilvánvalóan sértő határozatot hozók.

a tagok belefolyhatnak az ügyvezetésbe
gazdasági tevékenységet is végezhetnek
„átmenet” a kkt.(bt.) és az rt. között
a befektetett tőke nem vonható ki kivéve a kft megszűnését és a jegyzett tőke leszállítását

tilos a nyilvános tagtoborzás
társasági szerződéssel jön létre
kivéve az egyszemélyes kft (alapító okirat)

KFT. ALAPÍTÁSA, VAGYONA

törzsbetéteket az egyes tagok adják
törzstőke (jegyzett tőke): a törzsbetétek együtt
 törzstőke minimum 3 millió Ft.
 pénzbetét minimum 1 millió Ft. vagy
 a törzstőke 30%-a
 az 1 millió Ft. már a cégbejegyzéshez kell
 bejegyzési kérelem után felhasználható,
 az egyes tagok törzsbetéte min 100 e.Ft. és tízezerrel osztható
 egy törzsbetétnak lehet több tulajdonosa,
 tagsági jogok ilyenkor a képviselőjüké
 a szavazati jog ált. a törzsbetéthez igazodik
 apport vagyoni értékű forgalomképes, végrehajtható, más hozzájárulása
 nélkül elidegeníthető, értékét a tagok állapítják meg
 apportot már az alapításkor kell átadni.

A TÁRSASÁG ÉS TAGOK VISZONYA

A törzsbetéten felül lehet mellékszolgáltatást is vállalni külön díjazásért
 (mérlegben a kft. tartozása)
 törzsbetét mértéke fix
 pótbefizetés csak ha társ. szerz. rögzíti
üzletrész értéke változó (amennyiért eladható)
 értéke lehet több-kevesebb mint a törzsbetét
 üzletrész a felhalmozott vagyona is jogosít
 üzletrész tagok között szabadon átruházható
 kívülállónak csak, ha a törzsbetétet befizették
 a tagokat, a kft.-t, kijelölt személyt
 elővásárlási jog illeti meg
 új Gt. szerint dolgozói üzletrész is lehet

KFT. SZERVEZETE

A szervezet viszonylag egyszerű.
 A taggyűlés, mint legfőbb szerv dönt pl.
 társasági szerződés módosításról az
 eredményfelosztásáról, ügyvezető választásról.
 szavazati jog a befizetett törzsbetét arányában
 ált. az egyszerű többség is elég
 az ügyvezető taggyűlést napirenddel hívja össze
 képvisel, munkáltatói jogokat gyakorol

felügyelő bizottság kötelező ha:

- törzstőke 50 millió felett(kivéve egyszemélyest)

- alkalmazottak száma több, mint 200 fő

könyvvizsgáló kötelező ha:

- törzstőke 50 millió felett
- egyszemélyes a kft

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

jogi személy, a legbonyolultabb forma

ált. nagy tőkék, sok alkalmazott

tipikusan tőkeegyesülés

A részvényes magán vagyonával nem felel.

A befektetett vagyonhoz hozzájutni

részvényeladással lehet.

nyilvánosan vagy zártkörűen működik

alaptőke (jegyzett tőke) minimum 20 millió Ft.

alapításkor készpénz minimum

az alaptőke 30%-a és 10 millió Ft.

Tagsági jogokról értékpapír egyedül a részvénytársaságnál bocsátható ki.

Részvény tagsági jogokat megtestesítő értékpapír.

Dematerializált részvény is lehet

részvények fajtái

- törzsrészvény
- elsőbbségi részvény (kedvezményre jogosít)
max. az alaptőke feléig lehet pl. osztalékelsőbbségi vagy szavazati joggal összefüggő elsőbbségi
- dolgozói részvény alaptőként felül max. 15% névre szól csak dolgozóé vagy az rt. nyugdíjasé
- kamatozó részvény
kamat mértéke az alapszabályban
kamat osztalékon felül is jár, csak eredményből fizethető

részvény típusok

- bemutatóra szóló részvény
anonim, forgatható, tagsági jog a bemutatóé
- névre szóló részvény a tulajdonos nevét tartalmazza, részvénykönyvbe be kell jegyezni, átruházása forgatmánnyal

saját részvény

az rt. tulajdonába kerül az adott cég részvénye
 korlátozottan szerezhető és csak alaptőkén felüli vagyomból,
 megszerzéséről ált. közgyűlés dönt
 egy éven belül el kell adni

átváltoztatható és jegyzési jogot biztosító kötvény max. az alaptőke feléig

részvényes vagyoni jogai:

- osztalékhoz való jog,
 (osztalékelőleg is lehet)
- likvidációs hányadra való jog
 (megszűnésnél)

személyes jogok:

- közgyűlési jogosítványok
- felvilágosítás
- kisebbségi jogok
 (általában az alaptőke 10%-a kell)
- felülvizsgálati jog (bíróság)

A részvényesi jogok gyakorlása általában
 csak a részvény birtoklása esetén lehet

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG MŰKÖDÉSE

nyilvánosan vagy zártkörűen

nyilvános alapításhoz: Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének
 engedélye kell

alapítási tervzet, tájékoztató, nyilvános ajánlat
 főbb adatokat hivatalos lapban közzé kell tenni
 részvényjegyzési ívet aláírni

10-30-100%-ot befizetni

túljegyzést elfogadják vagy visszautasítják

aluljegyzés esetén az alapítás meghiúsulhat
60 napon belül alakuló közgyűlés
egyszemélyes rt. és zártkörű alapításnál
alapszabály helyett alapító okirat

EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

Az 1990. évi V. tv. szabályozza a létrehozást, működést és a megszűnést
egyéni váll. devizabelföldi természetes személy üzletszerű gazdasági
tevékenység
taxatív kizáró okok a törvényben
gyakorlása bejelentés alapján
vállalkozói igazolvánnyal gyakorolható, melyet az okmányirodák adnak ki
(korábban a kamarák).
személyes közreműködés kötelező, de lehet alkalmazott bedolgozó stb.
vállalkozó teljes vagyonával korlátlanul felel
cégbejegyzés nem kötelező
ha bejegyzik egyéni cég az elnevezése!
átalakulhat egyszemélyes rt.-vé kft.-vé

EGÉSZSÉGÜGY

1997. évi CLIV. Törvény főbb rendelkezései.

- Preambulum (....)

A törvény bevezetését PREAMBULUM-nak hívják. Itt a törvény alkotói, mely jelen esetben az Országgyűlés, megnevezik azokat a körülményeket, amelyek őket e törvény megalkotására készítették. A jogszabályok különböző szempontok szerint csoportosíthatók. Lehet őket terjedelmük, kibocsátó hatóságok, formájuk, kötelező erejük szerint csoportosítani. Ez utóbbi általánosan elfogadott mód. A törvény – kötelező erőt nézve – a

legmagasabb szintű jogszabály, így az a társadalom minden rétegére, minden egyénre kiterjed, mindenhol az ország területén belül, sőt jelen esetben néhány passzus az országhatáron túl is érvényben marad, feltéve ha az adott ország helyi törvénye másképpen nem rendelkezik. Az ilyen törvényt GENERÁLIS törvénynek nevezik, és elfogadásához a parlamenti képviselők 2/3-os többségére van szükség.⁷

A 3.§ a fogalmakról beszél:

a) **beteg**: az egészségügyi szolgáltatásokat igénybe vevő vagy abban részesülő személy;

b) **kezelőorvos**: a beteg adott betegségével, illetve egészségi állapotával kapcsolatos vizsgálati és terápiás tervet meghatározó, továbbá ezek keretében beavatkozásokat végző orvos, illetve orvosok, akik a beteg gyógykezeléséért felelősséggel tartoznak;

c) **egészségügyi ellátás**: a beteg adott egészségi állapotához kapcsolódó egészségügyi szolgáltatások összessége;

d) **egészségügyi dolgozó**: az orvos, a fogorvos, a gyógyszerész, az egyéb felsőfokú egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy, az egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy, továbbá az egészségügyi szolgáltatás nyújtásában közreműködő egészségügyi szakképesítéssel nem rendelkező személy;

A szociális asszisztens a törvény értelmezésében nézve nem számít egészségügyi dolgozónak (a képesítés nem eü. OKJ képesítést jelöl), de a 3.§ d. pontja szerint, ha beteg ellátásában más eü. végzettséggel rendelkező személlyel együttesen tevékenykedik, átmenetileg eü. dolgozónak számíthat.

e) **egészségügyi szolgáltatás**: minden olyan tevékenység, amely az egyén egészségének megőrzése, továbbá a megbetegedések megelőzése, korai felismerése, megállapítása, gyógykezelése, életveszély elhárítása, a megbetegedés következtében kialakult állapot javítása vagy a további állapotromlás megelőzése céljából a beteg vizsgálatára és kezelésére, gondozására, **ápolására**, egészségügyi rehabilitációjára, a fájdalom és a szenvedés csökkentésére, továbbá a fentiek érdekében a beteg vizsgálati anyagainak feldolgozására irányul, ideértve a gyógyszerekkel, a gyógyászati segédeszközökkel, a gyógyfürdőellátásokkal kapcsolatos külön jogszabály

⁷ Az 1-2§ a törvény célját, a végrehajtás módját határozza meg. Itt hangzik el az, hogy egészségügyi ellátásra minden állampolgár alanyi jogon jogosult. Alanyi jog a civil törvényhozásban analóg fogalom a "született jog" egyházjogi terminussal, amit egyébként régen a magyar világi jog is használt. Ez értelemszerűen azt jelenti, hogy az egyén már születésétől fogva megilleti bizonyos jogok. Ennek párja a "szerzett jog", amely az egyént csak valamely jogilag jelentős cselekménye után illeti meg.

szerinti tevékenységet, valamint a mentést és a betegszállítást, a szülészeti ellátást, az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárásokat, a művi meddővételt, az emberen végzett orvostudományi kutatásokat, továbbá a halottvizsgálattal, a halottakkal kapcsolatos orvosi eljárásokkal, - ideértve az ehhez kapcsolódó - a halottak szállításával összefüggő külön jogszabály szerinti tevékenységeket is;

g) egészségügyi intézmény: a jogi személyiséggel rendelkező, valamint a fekvőbeteg-szakellátást nyújtó, jogi személyiséggel nem rendelkező egészségügyi szolgáltató;

h) egészségügyi hatóság: ÁNTSZ illetékes szerve;

i) sürgős szükség: az egészségi állapotban bekövetkezett olyan változás, amelynek következtében azonnali egészségügyi ellátás hiányában a beteg közvetlen életveszélybe kerülne, illetve súlyos vagy maradandó egészségkárosodást szenvedne;

j) veszélyeztető állapot: az az állapot, amelyben az azonnali intézkedés hiánya a beteg vagy más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül fenyegető helyzetet eredményezne, illetőleg a környezetére közvetlen veszélyt jelentene;

k) vizsgálat: az a tevékenység, amelynek célja a beteg egészségi állapotának felmérése, egészségének megőrzése, a betegségek, illetve kockázatuk felderítése, a konkrét betegség(ek) meghatározása, prognózisuk, változásuk megállapítása, a gyógykezelés eredményességének, valamint a halál bekövetkeztének és a halál okának megállapítása;

l) beavatkozás: azon megelőző, diagnosztikus, terápiás, rehabilitációs vagy más célú fizikai, kémiai, biológiai vagy pszichikai eljárás, amely a beteg szervezetében változást idéz vagy idézhet elő, továbbá a holttesten végzett vizsgálatokkal, valamint szövetek, szervek eltávolításával összefüggő eljárás;

m) invazív beavatkozás: a beteg testébe bőrön, nyálkahártyán vagy testnyíláson keresztül behatoló fizikai beavatkozás, ide nem értve a beteg számára szakmai szempontból elhanyagolható kockázatot jelentő beavatkozásokat;

n) életmentő beavatkozás: sürgős szükség esetén a beteg életének megmentésére irányuló egészségügyi szolgáltatás;

o) életfenntartó beavatkozás: a beteg életének mesterséges módon történő fenntartására, illetve egyes életműködéseinek pótlására irányuló egészségügyi szolgáltatás;

p) egészségügyi dokumentáció: az egészségügyi szolgáltatás során az egészségügyi dolgozó tudomására jutó, a beteg kezelésével kapcsolatos egészségügyi és személyazonosító adatokat tartalmazó feljegyzés, nyilvántartás vagy bármilyen más módon rögzített adat, függetlenül annak hordozójától vagy formájától;

q) szakképesítés: az adott tevékenység folytatására jogosító, Magyarországon szerzett, valamint a külföldön szerzett és Magyarországon

honosított, illetve elismert, alap-, közép- és felsőfokú szakképzésben, az egyetemi vagy főiskolai szintű alapképzésben, valamint az egyetemi és főiskolai végzettségű egészségügyi dolgozók felsőfokú szakirányú szakképzése során megszerzett szakképzettség;

r) **közeli hozzátartozó**: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbe fogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbe fogadó, a mostoha- és a nevelőszülő, a testvér, valamint az élettárs;

*Az élettárs is közeli hozzátartozónak számít. Az együttélés notórius – közismert – és a joggyakorlat szerint minimum öt év, de kevesebb is lehet, így egy esetleges vagyoni perben ennek nem mindig tulajdonítanak jelentőséget.*⁸

A 4.§. a törvény hatályáról szól:

A, természetes személyek:

A jogban két személy-forma létezik: 1. természetes személyek, azaz az emberek, mint individumok. 2. Jogi személyek, amelyek személyek + tárgyak összességei. Ezt a világi jogrend teljes mértékben az egyházjogból adoptálta. A törvényhozásban a természetes-és a jogi személyekre sok esetben eltérő rendelkezések vonatkoznak

B, működő egészségügyi szolgáltatók:

A működő egészségügyi szolgáltatók nem minden esetben jogi személyek. Így például, a Betéti Társaság jogi személyiséggel nem bír. Vö. Ptk. 28 § - 74/H §

A BETEGEK JOGAI

1. Az egészségügyi ellátáshoz való jog

6. § Minden betegnek joga van sürgős szükség esetén az életmentő, illetve a súlyos vagy maradandó egészségkárosodás megelőzését biztosító

⁸ s) *magyar állampolgár*: a magyar állampolgársággal, továbbá az illetékes hatóság által kiadott, a Magyar Köztársaság területére érvényes letelepedési engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgárságú, valamint a külön jogszabály értelmében menekültnek minősülő személy.

ellátáshoz, valamint fájdalomának csillapításához és szenvedéseinek csökkentéséhez.

7. § (1) Minden betegnek joga van - jogszabályban meghatározott keretek között - az egészségi állapota által indokolt, megfelelő, folyamatosan hozzáférhető és megkülönböztetés nélküli egészségügyi ellátáshoz.

A beteg megválaszthatja orvosát. (8-9.§) Ez a választási lehetőség azonban nem érvényes, ha a beteg nem beszámítható. A beszámíthatóság kérdését a Btk. is szabályozza: nem beszámítható a beteg, ha: 1. gyermekkorú(infans): (14. életévét nem töltötte be), 2. ha kóros elmeállapotú (ha önhibájából került bele – pl. drog, alkohol - , akkor csak orvosi értelemben nem beszámítható, tehát a Btk. itt is elrendeli a megfelelő szankciót), 3. ha súlyos kényszer vagy fenyegetés alatt cselekszik. 4. Eszméletlen A jogban a 14-18 éveseket fiatalkorúnak (minores) hívjuk. Ők már csak részben cselekvőképtelenek.

2. Az emberi méltósághoz való jog:

10. § (1) Az egészségügyi ellátás során a beteg emberi méltóságát tiszteletben kell tartani.

(4) A beteg személyes szabadsága - ellátása során - fizikai, kémiai, biológiai vagy pszichikai módszerekkel vagy eljárásokkal kizárólag sürgős szükség esetén, illetőleg a beteg vagy mások élete, testi épsége és egészsége védelmében korlátozható. A beteg korlátozása nem lehet büntető jellegű, és csak addig tarthat, ameddig az elrendelés oka fennáll.⁹

A kapcsolattartás joga:

11. § (1) A (2)-(7) bekezdésekben foglalt jogokat a beteg a fekvőbeteg-gyógyintézetben meglévő feltételektől függően, betegtársai jogainak tiszteletben tartásával és a betegellátás zavartalanságát biztosítva gyakorolhatja. Ennek részletes szabályait - e jogok tartalmának korlátozása nélkül - a fekvőbeteg-gyógyintézet házirendje határozza meg. A házirend a (2)-(7) bekezdésekben foglaltakon túl további jogokat is megállapíthat.

⁹ Adott esetben a beteg személyes szabadsága korlátozható. A korlátozás mértékéről, valamint a pszichiátria gondozásra szoruló betegek ellátásáról a törvény külön rendelkezik. Ez a paragrafus azonban felhatalmazhatja a mentőegységet – külön karhatalom igénybevétele nélkül – például a dühöngő elmebeteg megfékezésére, esetleg megkötözésére /bolondsíj/, valamint pl. injekciós készítmények beadására a közvetlen veszély elhárítása érdekében. Korlátozó módszerek és eljárások alkalmazása esetén a beteg állapotát és testi szükségleteit rendszeresen - a szakmai szabályoknak megfelelően - ellenőrizni kell. A korlátozást ideiglenesen szakápoló is levégezheti (10.§/5), amiről a háziorvost értesítenie kell azonnal.

Sok kórházban még létezik kötelező látogatási idő. Ez gyakorlatilag jogellenes. A látogatást 0-24 óráig, mindig, minden esetben engedélyezni kell a beteg hozzátartozóinak, még intenzív terápiás osztályon is, a megfelelő védőöltözetben. A törvény EGY esetben rendel el tilalmat, a fertőző osztályokon, valamint járvány esetén bármely osztályon, de ezt az ANTSZ megfelelő szervezete rendelheti el. Járványügyi tilalom csakis meghatározott ideig rendelhető el. A látogatási idő létjogosultságát a kórház ezen paragrafus utolsó mondatával magarázzák. Itt azonban fogalmi tévedések vannak. Ez a törvény ugyanis magasabb szintű jogszabály, mit egy kórházi házirend. Hiszen benne van a törvényben, hogy a házirend a látogatás részleteit, feltételeit határozza meg, e törvényben meghatározott „jogok tartalmának korlátozása nélkül”. Így a házirend NEM korlátozhatja ezt a törvényt. (Sok kórházban ún. ’ajánlott látogatási-idő van’)

A beteg megtilthatja, hogy hozzátartozója, vagy bárki megtudja diagnózist, vagy a kezelés eredményeit, stb. Kórházi gyakorlatban inkább azt felejtik el, hogy a beteg – ha valamit megtilthat akkor – engedélyezheti is azt. Tehát a kórház KÖTELES a hozzátartozó rendelkezésére is bocsátani a beteg dokumentumait, minden esetben, amennyiben ezt a beteg írásban, vagy két tanú előtt szóban nem tiltja meg. (11.§/2)

Kiskorú beteg szülője 24 óraban, éjjel nappal gyermeke mellett tartózkodhat. A kiskorúság-nagykorúság határa 18. életév. Ennek megtiltására csakis járványügyi szempontból kerülhet sor. Ennek jogellenes korlátozása súlyos következményekkel járhat. (11.§/4)¹⁰

4. Az intézmény elhagyásának joga:

12. § (1) A betegnek joga van az egészségügyi intézményt elhagyni... (A beteg gyógyintézetben belül lehetőleg 24 órával előbb jelentse be távozási szándékát; minden esetben tüntessük fel a „saját felelőségére távozott” mondatot. Ha cselekvőképtelen a beteg, törvényes hozzátartozója révén intézkedjünk.)

5. A tájékoztatáshoz való jog:

13. § (1) A beteg jogosult a számára egyéniesített formában megadott teljes körű tájékoztatásra. (2) A betegnek joga van arra, hogy részletes tájékoztatást kapjon(.....)

¹⁰ A szülő nőnek joga van arra, hogy az általa megjelölt nagykorú személy a vajúadás és a szülés alatt folyamatosan vele lehessen.(szülésnél kistestvér (kiskorú), valamint egynél több nagykorú személy nem lehet jelen.) A beteget megilleti a vallási meggyőződésének megfelelő egyházi személlyel való kapcsolattartásnak és vallása szabad gyakorlásának joga. A beteg jogosult saját ruháinak és személyes tárgyainak a használatára. (Amennyiben nem beszámítható a beteg, értékleltár készítése kötelező!)

6. Az önrendelkezéshez való jog:

15. § (1) A beteget megilleti az önrendelkezéshez való jog, amely kizárólag törvényben meghatározott esetekben és módon korlátozható. (...)

(2) Amennyiben a beteg cselekvőképtelen, az önrendelkezés jogának gyakorlásában az alábbi személyek jogosultak¹¹

A felsorolás taxative, azaz kizáró, és csakis ebben a sorrendben érvényesíthető. Az önrendelkezést lehet korlátozni, ld. 20. §.) (...) Sürgős, életmentő ellátás során a beleegyezés meglétét feltételezzük.

A beteg beleegyezésére nincs szükség abban az esetben, ha az adott beavatkozás vagy intézkedés elmaradása mások - ideértve a 24. hetet betöltött magzatot is - egészségét vagy testi épségét súlyosan veszélyezteti. (Az anya – sajnos? – jogosult magzata felett dönteni, amíg az a 24. hetet be nem töltötte intrauterin. Ezen túl azonban az orvos /mentőegység, kórház, stb./ köteles a magzat életének megmentéséért mindent megtenni.)

7. Az ellátás visszautasításának joga:

20. § (1) A cselekvőképes beteget megilleti az ellátás visszautasításának joga, kivéve, ha annak elmaradása mások életét vagy testi épségét veszélyeztetné.

A beteg visszautasíthatja az olyan ellátást is, aminek hiánya az ő egészségében súlyos, maradandó károsodást okoz. Ehhez azonban közokirat, vagy bizonyító erejű magánokirat kell. A közokiratot jegyző, a magányokiratot a betegen kívül még legalább két tanú hitelesíti, sőt az orvosi dokumentációban is fel kell tüntetni, amit két – lehetőleg másik –

¹¹ a) a beteg törvényes képviselője, ennek hiányában

b) a beteggel közös háztartásban élő, cselekvőképes

ba) házastársa vagy élettársa, ennek hiányában

bb) gyermeke, ennek hiányában

bc) szülője, ennek hiányában

bd) testvére, ennek hiányában

be) nagyszülője, ennek hiányában

bf) unokája;

c) a b) pontban megjelölt hozzátartozója hiányában a beteggel közös háztartásban nem élő, cselekvőképes

ca) gyermeke, ennek hiányában

cb) szülője, ennek hiányában

cc) testvére, ennek hiányában

cd) nagyszülője, ennek hiányában

ce) unokája.

tanúnak szintén igazolnia kel. Az erkölcsi dilemmát itt nem a cselekvőképes beteg esete okozza. Inkább a szülők okatlan és buta rendelkezése gyermekei felett. Ilyen például vallási okból a vértranszfúzió megtagadása a gyermektől, vagy esetleges sürgős orvosi beavatkozásoké. Az életmentő beavatkozás mellett azonban jogvédelem szól, melyet maga az alkotmányos jog (az egészséghez) is megerősít, így úgy gondolom, életmentő beavatkozás visszautasítására a szülő nem jogosult.

Várandós anya, ha remény van a terhesség kihordására, nem utasíthatja vissza az életmentő ellátást. (pl. az anya Jehova tanúja, és elutasítaná a hemotranszfúziót – ezt nem teheti meg.) (20.§/6) Fontos, hogy életmentő beavatkozás felett a szülő, mint laikus nem dönthet, hiszen az Alkotmány rendelkezése szerint, mindenkinek joga van az egészségügyi ellátáshoz. (született jog)

8. Az egészségügyi dokumentáció megismerésének joga:

24. § (1) A beteg jogosult megismerni a róla készült egészségügyi dokumentációban szereplő adatait, illetve joga van ahhoz, hogy - a 135. §-ban foglaltak figyelembevételével - egészségügyi adatairól tájékoztatást kérjen. (.....)

9. Az orvosi titoktartáshoz való jog:

25. § (1) A beteg jogosult arra, hogy az egészségügyi ellátásában részt vevő személyek az ellátása során tudomásukra jutott egészségügyi és személyes adatait (a továbbiakban: orvosi titok) csak az arra jogosulttal közöljék, és azokat bizalmasan kezeljék.

Az orvosi titoktartásra minden - az ellátásában tevékenykedő - személy köteles, ideértve azokat a személyeket is, akik nem számítanak e törvény szerint egészségügyi dolgozónak, de a betegellátással kapcsolatba kerültek: pl. liftes, műtős, takarítónő, gépkocsivezető, stb. A betegvizsgálatkor a beteg által kijelölt személy jelen lehet, kiskorú esetében a beteg külön kérése nélkül is jelen lehet képviselője. Így tehát a kórházi gyakorlatban sok ízben előforduló „megkérem az anyukát menjen ki” felszólítás jogellenesnek is tartható. Ennek korlátozására ugyanis csak járványügyi, vagy az ellátást veszélyeztető /pl. műtét/ esetben van lehetőség.)

A beteg kötelezettségei:

26. § (1) A beteg az egészségügyi szolgáltatás igénybevételekor köteles tiszteletben tartani az erre vonatkozó jogszabályokat és intézményi rendet.

(2) A beteg - amennyiben ezt egészségi állapota lehetővé teszi - köteles tájékoztatni az egészségügyi dolgozókat mindarról, amely szükséges a kórisme megállapításához, a megfelelő kezelési terv elkészítéséhez és a

beavatkozások elvégzéséhez, így különösen minden korábbi betegségről, gyógykezeléséről, gyógyszer vagy gyógyhatású készítmény szedéséről, egészségkárosító kockázati tényezőiről... tájékoztatni őket - saját betegségével összefüggésben - mindarról, amely mások életét vagy testi épségét veszélyeztetné.

A beteg jogainak érvényesítése

28. § Az egészségügyi szolgáltató köteles a beteget - egészségi állapotától függően - a felvételekor, illetőleg az ellátás előtt tájékoztatni a betegjogokról, azok érvényesítésének lehetőségeiről, illetve az intézmény házirendjéről. E rendelkezés megfelelően alkalmazandó az önrendelkezési jog gyakorlására jogosult egyéb személy vonatkozásában is.

Nem köteles azonban elfogadni a beteg olyan házirendet, amely e törvény rendelkezéseivel ellentétes. Pl. kötelező látogatási idő, stb.

A betegjogi képviselő

32. § (1) A betegjogi képviselő az ÁNTSZ megyei (fővárosi) intézetének szervezeti keretei között működik.

(2) A betegjogi képviselő nem állhat azzal az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban, amely az általa képviselendő betegek részére egészségügyi szolgáltatást nyújt.

(.....)

SZOCIÁLIS JOG

1. 1993. év III. törvény a szociális igazgatásokról és ellátásról

a törvény célja:

- a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében meghatározza az állam által biztosított egyes szociális ellátások formáit, szervezetét, a szociális ellátásokra való jogosultság feltételeit, valamint érvényesítésének garanciáit.
- A szociális ellátás feltételeinek biztosítása - az egyének önmagukért és családjukért, valamint a helyi közösségeknek a tagjaikért viselt

felelősségén túl - az állam központi szerveinek és a helyi önkormányzatoknak a feladata

A törvény hatálya:

- kiterjed a Magyarországon élő:
 - a) magyar állampolgárokra,
 - b) állandó tartózkodásra jogosító személyi igazolvánnyal rendelkező bevándoroltakra,
 - c) a letelepedési engedéllyel rendelkező személyekre,
 - d) a magyar hatóság által menekülteként elismert személyekre.
- c) az Európai Szociális Kartát megerősítő országoknak törvényei szerint jogszerűen Magyarországon tartózkodó állampolgáira is.

A szociális feladat hatáskörét gyakorló szervek:

- a) helyi önkormányzat képviselő-testülete;
- b) a települési önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző)

A törvény még meghatározza:

- a pénzbeli, a természetben nyújtott és a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások egyes formáit,
- a jogosultság feltételeit,
- a szociális ellátás finanszírozásának elveit és intézményrendszerét,
- a szociális ellátást nyújtó szervezet és a jogosult közötti jogviszony főbb elemeit
- a fenntartónak feladat- és jogkörét,
- a személyes gondoskodást nyújtó szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi tevékenységet végző személy adatainak működési nyilvántartására vonatkozó szabályokat.

A törvény hatálya nem terjed ki:

- a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakra (1997. évi LXXX. törvény)
- a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvényben szabályozott kérdésekre. (1997. évi LXXXI. törvény)
- a magánnyugdíjra és a magánnyugdíjpénztárakra (1997. évi LXXXII. törvény)

- a kötelező egészségbiztosítás ellátásaira (1997. évi LXXXIII. törvény)
- a családok támogatásáról szóló törvény hatálya alá eső szabályozásra (1998. évi LXXXIV. törvény)
- valamint a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény hatálya alá eső szabályozásra
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény hatálya alá eső szabályozásra
- a hadigondozottaknak, a hadkötelezettség alapján katonai vagy polgári szolgálatot teljesítőeknek és hozzátartozóiknak járó különleges pénzbeli ellátásokra. (...)

Alapfogalmak:

- a) **jövedelem:** a személyi jövedelemadóról szóló törvényben jövedelemként meghatározott vagyoni érték (bevétel) munkavállalói járulékkal, személyi jövedelemadóval, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékkal, magánnyugdíjpénztári tagdíjjal...

Nem minősül jövedelemnek:

- a temetési segély,
 - az alkalmanként adott átmeneti segély,
 - a lakásfenntartási támogatás,
 - a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás,
 - a nevelőszülők számára fizetett nevelési díj és külön ellátmány,
 - az anyasági támogatás,
 - a rokkantsági járadék,
 - a vakok személyi járadéka
 - a fogyatékosági támogatás;
- b) **vagyon:** az az ingatlan, jármű, gépi meghajtású termelő- és munkaeszköz, készpénz, takarékbetét, értékpapír, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a húszszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének az ötvenszeresét meghaladja.

c) **család**: egy háztartásban életvitelszerűen együtt lakó közeli hozzátartozók;

d) **közeli hozzátartozó**: a házastárs, az élettárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbe fogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbe fogadó, a mostoha- és a nevelőszülő;

e) **egyedül élő**: az a személy, aki egyszemélyes háztartásban lakik;

f) **háztartás**: az egy lakásban életvitelszerűen együttlakó személyek;

g) **tartásra köteles és képes személy**: az a közeli hozzátartozó, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem a tartási kötelezettség teljesítése mellett meghaladja az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, továbbá a tartást szerződésben vállaló, illetve az a személy is, akit a bíróság tartásra kötelezett;

h) **szociális intézmény**: az e törvényben meghatározott személyes szociális gondoskodást nyújtó szervezet;

h) **rendszeres pénzellátás**:

- a táppénz,
- a terhességi-gyermekágyi segély,
- a gyermekgondozási díj,
- az öregségi nyugdíj,
- a rokkantsági nyugdíj,
- az öregségi járadék, a munkaképtelenségi járadék,
- az özvegyi járadék,
- a növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadék,
- az özvegyi nyugdíj
- a baleseti táppénz,
- a baleseti rokkantsági nyugdíj,
- a hozzátartozói baleseti nyugellátás,
- az átmeneti járadék,
- a rendszeres szociális járadék,
- a bányászok egészségkárosodási járadéka,
- a rokkantsági járadék,
- a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzügyi ellátásai,
- a gyermekgondozási segély,
- a gyermeknevelési támogatás,
- az időskorúak járadéka,
- a munkanélküliek jövedelempótló támogatása,
- a rendszeres szociális segély,
- az ápolási díj,
- a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlék;

j) keresőtevékenység: minden olyan munkavégzéssel járó tevékenység, amelyért ellenérték jár, ide értendő az östermelői igazolvánnyal rendelkező személy tevékenysége is;

k) aktív korú: a 18. életévet betöltött, de a reá irányadó nyugdíjkorhatárt, illetőleg a 62. életévet be nem töltött személy;

l) egyedülálló: az a személy, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált vagy házastársától külön él, kivéve, ha élettársa van;

m) fenntartó:

1. az államigazgatási szerv, a helyi önkormányzat és az egyéb állami szerv
2. egyházi jogi személy és egyéb egyházi szervezet
3. a természetes személy, jogi személy (nem állami fenntartó)

Adatkezelés szociális ellátásra szorult személy ügyében:

A jegyző a szociális ellátásra való jogosultság megállapítása, az ellátás biztosítása, fenntartása és megszüntetése céljából nyilvántartást vezet. A nyilvántartás tartalmazza:

- a) a jogosult természetes személyazonosító adatait;*
- b) a jogosult állampolgárságát, illetőleg bevándorolt vagy menekült jogállását;*
- c) a jogosult belföldi lakó-, illetőleg tartózkodási helyét;*
- d) a jogosult tartására köteles személy alapvető személyazonosító adatait;*
- e) a jogosultsági feltételekre és az azokban bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokat;*
- f) a szociális ellátás megállapítására, megváltoztatására és megszüntetésére vonatkozó döntést;*
- g) a jogosultság és a térítési díj megállapításához szükséges jövedelmi adatokat;*
- h) a jogosult Társadalombiztosítási Azonosító Jelét (TAJ szám).*

Ellátások fajtái:

pénzbeli ellátás, rászorultságtól függően

- időskorúak járadéka
- rendszeres szociális segély
- lakásfenntartási támogatás
- ápolási díj (BH)
- átmeneti segély
- temetési segély (10%-100%)

természetben nyújtott ellátás:

- élelmiszer
- tankönyv
- üzemi díjak
- földhasználati lehetőség
- mezőgazdasági szolgáltatások
- munkaeszköz
- köztemetés
- közgyógyellátás
- eü. szolgáltatásra való jogosultság
- adósságkezelési szolgáltatás
- egyéb szociális szolgáltatás:
 - étkeztetés
 - házi segélynyújtás
 - családsegítés
 - szakosított ellátás: gyógykezelés, rehabilitáció, lakóotthon, tartós bentlakás, nappali ellátást nyújtó speciális intézmény, egyéb speciális intézmény

2. 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről

A. A törvény célja:

- egyéni felelősség és öngondoskodás követelményeinek és a társadalmi szolidaritás elveinek megfelelően *szabályozza a társadalombiztosítás* keretében létrejövő jogviszonyokat.
- a foglalkoztatók és a biztosítottak *biztosítási jogviszonnyal* kapcsolatos kötelezettségeit;
- a biztosítottaknak a társadalombiztosítás rendszerében való *részvételi* kötelezettségét,
- a foglalkoztatók és a biztosítottak *fizetési kötelezettségét* és ennek a közteherviselésnek megfelelő teljesítését.¹²

¹² Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, öregség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetéshez szükséges ellátásra. A 70/E. § (2) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg. A fent felsorolt események bekövetkezésekor járó juttatások biztosítására azonban a törvény nem kizárólag az állam részére ír elő kötelezettségeket, hanem megfogalmazza az egyéni felelősség és az öngondoskodás követelményeit is. A

B. Az alapelvekről általánosságban:

Az alapelvek olyan általános tételek, amelyek megszabják a szabályozás egész felépítését, áthatják az adott jogág, vagy az adott jogágon belüli intézmény egész rendszerét, kijelölik a szabályozás célját, a cél megvalósításának módszereit, és kiemelkedő jelentőségük van az esetleges joghézagok áthidalásánál, illetve a jogi szabályozás értelmezésének megkönnyítésénél.

⇒ Ebben a törvényben szabályozott alapelvek:

A törvény alapelvei **normatív jellegűek**, ami azt jelenti, hogy megszabják az **egész törvény felépítését**, rendszerét, konkrét formát öltenek a törvény hatályos, tételes rendelkezéseiben:

- a korlátozott biztosítási elv,
- az arányosság elve,
- a járulék, hozzájárulás, tagdíjfizetési kötelezettség elve,
- a foglalkoztató együttműködési kötelezettsége,
- célhoz kötött személyes adatközlés elve,
- az állam mögöttes felelőssége.

A társadalombiztosítás, illetve a tőkefedezeti elven működő magánnyugdíj rendszerében az ott szabályozottak **szerint a részvétel kötelező**. A kötelező társadalombiztosítási rendszerben a biztosítási elv alapján részesülnek az érdekeltek vagy valamennyi társadalombiztosítási ellátásban ők a biztosítottak, vagy az ellátás bizonyos formáiban.

Az egészségügyi szolgáltatásra például nemcsak a biztosított, hanem az is jogosult, aki táppénzben, terhességi-gyermekágyi segélyben, baleseti táppénzben, baleseti járadékban, saját jogán nyugdíjban, hozzátartozói nyugellátásban stb. részesül. Ezeknek a személyeknek az ellátási jogosultságra vonatkozó igénye azonban lényegesen szűkebb mint a biztosítottaké.

társadalombiztosítás rendszerében nyújtott ellátások az egészségbiztosítás és a nyugdíjbiztosítás keretében jelentkeznek, egészségbiztosítási ellátások körében egészségügyi szolgáltatások, pénzbeni ellátások, valamint baleseti ellátások vehetők igénybe. Nyugdíjbiztosítási ellátások keretében saját jogú nyugellátás, illetőleg hozzátartozói nyugellátás illeti meg az érintettet. Ezek a társadalombiztosítási ellátások azonban - főszabályként - ellenszolgáltatáshoz, munkavégzéshez és járulékfizetéshez kapcsolódnak, és kizárólag azok részéről vehetők igénybe, akik e kötelezettségeiknek eleget tettek

Magánnyugdíj keretében a biztosított és a kedvezményezett nyugdíjjáradékra, vagy egyösszegű szolgáltatásra szerezhet jogosultságot a törvényben meghatározott feltételek szerint.

Az egészségbiztosítási, valamint nyugdíjbiztosítási ellátások igénybevételenek feltétele - főszabályként - a biztosítottak, illetőleg a foglalkoztatót terhelő járulékfizetési, illetőleg hozzájárulási kötelezettség teljesítése. A **biztosított egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot fizet**, a foglalkoztató társadalombiztosítási járulékot (amely magába foglalja mind az egészségbiztosítási, mind a nyugdíjbiztosítási járulékot) és hozzájárul a táppénz kiadásokhoz oly módon, hogy a biztosított betegsége miatti keresőképtelensége, valamint a kórházi (klinikai) ápolása időtartamára folyósított táppénz 1/3-át hozzájárulás címén fizeti meg.

Baleseti járulékfizetési kötelezettség terheli a társas vállalkozást - kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó tagja után -, és ugyancsak baleseti járulékfizetési kötelezettség terheli a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozót is.

Az a személy, **aki személyazonosító igazolvánnyal** rendelkezik, vagy azzal jogszabály alapján rendelkeznie kellene, és aki a törvény szerint nem minősül biztosítottnak, vagy a biztosított eltartójának, és egészségügyi szolgáltatásra a törvény egyéb rendelkezései alapján sem jogosult, havonta a **tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér 11,5 százalékának megfelelő összegű egészségbiztosítási járulékot** köteles fizetni. A fent felsorolt járulékok, illetőleg hozzájárulás képezik a társadalombiztosítási ellátások anyagi fedezetét

Miután főszabályként a társadalombiztosítási ellátások a befizetett járulékokkal arányosan vehetők igénybe, ezért fontos szerepe van az ellátás megállapításához szükséges adatok nyilvántartásának. Az egészségbiztosítási, a nyugdíjbiztosítási és a **magánnyugdíjrendszer** működését egységes nyilvántartás szolgálja, amely közhitelesen - az ellenkező bizonyításáig - igazolja a befizetéseket, illetőleg az ellátások megállapításához szükséges egyéb adatokat. A nyilvántartás érdekében az egészségbiztosítás, a nyugdíjbiztosítás, illetőleg a magánnyugdíjrendszer igazgatási szervei a törvényben meghatározott személyes adatokat igényelhetik az érintettektől, melyeket az adatvédelmi szabályzatban meghatározott módon kezelnek, a felhasználás céljának és jogalapjának egyidejű megjelölése mellett a jogszabályban meghatározott módon szolgáltatathatnak, más törvényben meghatározott szervezeteknek.

C. Az állami gondoskodás:

A **társadalombiztosítási rendszer működtetése** és fejlesztése - a gazdasági lehetőségek korlátain belül - **állami feladat**. Az állam feladatai körében sorolja fel a törvény az egyes ellátások megállapítását, az ellátások igénybevételeért fizetendő járulékok meghatározását, azok közteherként való nyilvántartását és beszedési lehetőségének biztosítását, illetőleg a nyilvántartó és ellenőrző rendszer szabályozását.

D. Fogalmak:

- ***Foglalkoztató:***

- a bármely jogi és természetes személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, egyéb szervezet, költségvetés alapján gazdálkodó szerv, bármely személyi egyesülés, ha biztosítottat foglalkoztat,
- tanulószződés alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló esetén a szerződést kötő szervezet, egyéni vállalkozó...

- ***Egyéni vállalkozó:***

a vállalkozói igazolvánnyal rendelkező természetes személy...

- ***Társas vállalkozás:***

a közkereseti társaság (ideértve a gazdasági munkaközösséget is + Bt., KFT, KHT, stb.)

- ***Saját jogú nyugdíjas:***

az a természetes személy:

- öregségi nyugdíjban
- rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban vagy növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi járadékban részesül.

- ***Segítő családtag:***

az egyéni vállalkozónak (vagy j.sz. nem bíró váll.) a közeli hozzátartozója, aki az egyéni vállalkozói tevékenység gyakorlásában, illetőleg a társaságban személyesen és díjazás ellenében - nem munkaviszony keretében - munkát végez...

- ***Foglalkoztatott:***

aki nem minősül egyéni, illetve társas vállalkozónak és foglalkoztatója biztosítással járó jogviszony keretében foglalkoztatja.

- ***Járulék:***

a nyugdíjjárulék, a magán-nyugdíjpénztári tagdíj, az egészségbiztosítási járulék, a nyugdíjbiztosítási és egészségbiztosítási járulék (a továbbiakban ez utóbbi kettő együtt: társadalombiztosítási járulék), a táppénz-hozzájárulás, a baleseti járulék.

- ***A magánnyugdíjpénztár tagja***

a magánnyugdíjpénztárhoz önkéntes döntéssel csatlakozó személy.

- ***A biztosítottak köre***

Biztosítottnak minősülnek **azok a személyek**, akik munkaviszonyban vagy a törvény által a munkaviszonnyal egy tekintet alá eső jogviszony keretében végzik tevékenységüket, továbbá - az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanulója kivételével... biztosított jogviszonyt...

Nem minősülnek biztosítottnak a gazdálkodó szervezettel tanuló szerződést nem kötött szakképző iskolai tanulók, a kiegészítő tevékenységet folytató vállalkozó, a gazdasági társaságok munkát nem végző tagjai.

Nem minősülnek biztosítottnak a mezőgazdasági kistermelők, illetve őstermelők.

Nem terjed ki a biztosítás a külföldi állam diplomáciai képviselőjére, a képviselő személyzetének külföldi állampolgárságú tagjára, a diplomáciai mentességet élvező nemzetközi szerv külföldi állampolgár képviselőjére

1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról

1. A törvény célja:

- a családok szociális biztonságának elősegítése,
- a gyermeknevelés anyagi terheinek csökkentése

(ennek érdekében meghatározza a segítségnyújtás feltételeit és szabályait)

2. A törvény hatálya:

- magyar állampolgár (területi hatály: Magyarország)
- a magyar menekültügyi hatóság által menekültként elismert, vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező külföldi.

3. Alapelvek:

- A családnak sokoldalú segítése,
- a családi élet biztonságának és a gyermekvállalás feltételeinek javítása - állam egyik legfontosabb feladata.
- A **gyermek otthoni gondozásához nyújtott ellátás** célja a gyermek egészséges, harmonikus fejlődésének, testi, szellemi, erkölcsi gyarapodásának kiteljesítése.
- **családnak nyújtott ellátások** olyan támogatások, amelyek elismerve a család és a gyermekvállalás fontosságát - *jövedelmi helyzettől függetlenül*¹³ a gyermeket nevelő szülőt illetik meg. (ld. --- differenciált pótlékok)

4. Alapfogalmak:

a) egyedülálló: az a személy, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, házastársától külön él és nincs élettársa;

b) családtámogatási kifizetőhely: a legalább 100 társadalombiztosítási ellátásra jogosult személyt foglalkoztató munkáltatónál létesített társadalombiztosítási kifizetőhely

c) tanköteles: a közoktatásról szóló törvény¹⁴ rendelkezése értelmében az a gyermek, akit az iskola igazgatója tankötelesnek nyilvánított;

d) kereső tevékenység: munkaviszonyban, közalkalmazotti, közszolgálati jogviszonyban (...) folytatott munkavégzésre irányuló tevékenység, továbbá

¹³(alanyi jog!!! – még hatályos, de a jelenlegi MSZP-SZDSZ koalíció ezt meg akarja változtatni)

¹⁴ 1993. évi LXXIX.

szövetkezet tagjaként, vagy egyéni vállalkozóként, illetőleg társas vállalkozás tagjaként folytatott tevékenység;

e) szociális intézmény: ápolást-gondozást, rehabilitációt, valamint átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény;

f) tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy: az a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermek, aki betegsége, illetve fogyatékosága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul;

g) nevelőszülő: az a személy, aki nevelőszülői jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet;

h) hivatásos nevelőszülő: az a személy, aki speciális *foglalkoztatási jogviszonya keretében* saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet;

i) jövedelem: az a jövedelemként meghatározott vagyoni érték, bevétel, amelynek havi összege meghaladja a mindenkori legkisebb munkabér összegét;

j) rendszeres jövedelem: a legalább *három* egymást követő hónapban keletkezett jövedelem;

k) saját háztartásban nevelt, gondozott gyermek: az a gyermek, aki a szülővel, nevelőszülővel, gyámmal életvitelszerűen együtt él és annak gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki.

5. családtámogatási formák:

- nevelési ellátás
- családi pótlék (7. §)¹⁵
- iskoláztatási támogatás (9. §)¹⁶
- gyermekgondozási támogatás
- gyermekgondozási segély (20. §)
- gyermeknevelési támogatás (23. §)
- anyasági támogatás (29. §).

6. Szabályok:

¹⁵ Családi pótlék azután a gyermek (személy) után jár, aki:

a) még nem tanköteles;

b) tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos;

(tanköteles, vagy általános iskola, középiskola, szakiskola tanulója és 20. életévét nem töltötte be)

¹⁶ Iskoláztatási támogatásra jogosult a szülő, a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám arra a saját háztartásában nevelt gyermekre tekintettel, aki

a) tanköteles;

b) már nem tanköteles, de közoktatási intézmény tanulója és 20. életévét még nem töltötte be.

- Ugyanazon gyermek (személy) után járó nevelési ellátás csak egy jogosultat illet meg.
- Azután a gyermek (személy) után, akire tekintettel családi pótlékot folyósítanak, iskoláztatási támogatás nem folyósítható.
- Ha a gyermek együttélő szülők háztartásában él, a nevelési ellátást - együttes nyilatkozatuk alapján - bármelyik szülő igényelheti, mégpedig nyilatkozatuk szerint gyermekenként. Megállapodás hiányában az ellátást igénylő szülő személyéről - kérelemre - a gyámhatóság dönt.
- A gyermek tankötelessé válása évének október 1. napjától a gyermekre tekintettel megállapított családi pótlékra jogosultság megszűnik, ezzel egyidejűleg iskoláztatási támogatásra jogosultság keletkezik.
- Gyermekgondozási segélyre jogosult a szülő, a nevelőszülő, a gyám saját háztartásában nevelt **a) gyermek 3. életévének betöltéséig, b) tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek 10. életévének betöltéséig.**
- Gyermeknevelési támogatásra az a szülő, nevelőszülő, gyám jogosult, aki saját háztartásában három vagy több kiskorút nevel. A támogatás a legfiatalabb gyermek 3. életévének betöltésétől 8. életévének betöltéséig jár.
- Anyasági támogatásra jogosult a szülést követően:
 - az a nő, aki terhessége alatt legalább négy alkalommal - koraszülés esetén legalább egyszer - terhesgondozáson vett részt;
 - az örökbefogadó szülő, ha a szülést követő 180 napon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték;
 - a gyám, ha a gyermek a születését követően 180 napon belül a gondozásába kerül.

(Az anyasági támogatás a terhességen átesett jogosultat akkor is megilleti, ha a gyermek halva született. – Jegyezzük, abortált magzat nem egyenlő a halva született gyermekkel.)

(Mivel a támogatási összeg változó lehet, kérem a törvényt (Cst. 11-12. §) nézzék meg mindig.)

7. Mellékletek (segélykérő formanyomtatványok):

1. számú melléklet a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelethez

TERÜLETI ÁLLAMHÁZTARTÁSI HIVATAL
(Területi Államháztartási Közigazgatási és Információs Szolgálat)

Folyósítási
törzsszám:

□	□	-	□	□	□	□	□	-	□	□	-	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Érkezési bélyegző és iktatószám:
--

IGÉNYBEJELENTÉS NEVELÉSI ELLÁTÁSRA
(CSALÁDI PÓTLÉK ÉS ISKOLÁZTATÁSI TÁMOGATÁS
MEGÁLLAPÍTÁSÁHOZ)

I.
IGÉNYLŐRE VONATKOZÓ ADATOK

A kitöltési útmutató szerint személyi igazolvány és hatósági igazolvány, illetőleg bizonyítvány alapján kell kitölteni!

Igénylő neve:	TAJ- száma: <table border="1"><tr><td>□</td><td>□</td><td>□</td><td>□</td><td>-</td><td>□</td><td>□</td><td>□</td><td>□</td></tr></table>	□	□	□	□	-	□	□	□	□
□	□	□	□	-	□	□	□	□		
1										
(Asszonyoknál leánykori név is):	Szül.: év: hó nap									
Anyja neve:										
Házastárs neve:	TAJ- száma: <table border="1"><tr><td>□</td><td>□</td><td>□</td><td>□</td><td>-</td><td>□</td><td>□</td><td>□</td><td>□</td></tr></table>	□	□	□	□	-	□	□	□	□
□	□	□	□	-	□	□	□	□		
(Asszonyoknál leánykori név is):										
Állandó lakóhely címe:										
A folyósítást kérem:										
címre, vagy pénzin vezetett számlára.										

Az igénybejelentést megelőzően a háztartásban élő gyermek (gyermek) után családi
2 vagy

iskoláztatási támogatásban részesülő

neve:

TAJ-
száma:

--	--	--

 -

--	--	--

 -

--	--	--

 hó nap Szül.: év:

Anyja leánykori

neve:

Előző folyósító szerv

neve:

Címe:

.....

Utoljára mely hónapra folyósítottak ellátást: év h

Nevelési ellátást saját jogon igénylő

3 neve:

.....

Taj
száma:

--	--	--

--	--	--

--	--	--

 hó nap Szül.: év:

A saját jogon való támogatási igény jogalapja:

a) 18 éven felülként magasabb összegű családi pótlékot igényel

Van-e gondnoka? igen - nem

A gondnok lakcíme:

bankszámlaszáma:

b) Iskoláztatási támogatást igényel, mert

- árva

- átmeneti vagy tartós nevelésből került ki:

Állandó lakóhely

címe:

A folyósítást kérem:

címre, vagy

..... pénzin

vezetett

..... pénzforgal

bankszámlára.

Egyedülálló vagy annak minősülő igénylő nyilatkozata

4

.....

A családi pótlékot és/vagy iskoláztatási támogatást egyedülállóként igényelem.

..... év hó napjától egyedülálló vagyok,
mert:

.....
.....

.....
az erről szóló igazolást csatolom.

II.
GYERMEKEKRE VONATKOZÓ ADATOK

Igénylő háztartásában élő gyermek

1.

A gyermek				Igénylőnek saját gyermeke, nevelt gyermeke, házastársa gyermeke	Mióta van háztartásában év, hó, nap	Az igényelt ellátás típusa
családi és utóneve	szül. év, hó, nap	TAJ-száma	anyjának leánykori neve			

2. A háztartásba került gyermekek közül gyámhatósági határozattal nevelésbe vett gyermek

neve:

.....

TAJ-száma:

						-			
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--

3. A gyermekek
közül (név)
18 éven aluli tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos.

4. A háztartásban élő 18 évesnél idősebb tanuló, hallgató vagy súlyosan
fogyatékos személy, aki rendszeres jövedelemmel rendelkezik:
neve:

.....
mikortól rendelkezik rendszeres jövedelemmel: év hó
..... nap
jövedelmének
forrása:

5. Gyermeknevelési ellátást (családi pótlékot, iskoláztatási támogatást) a II.
pontban felsorolt gyermek(ek) után év
hó naptól igénylem.

IGÉNYELBÍRÁLÓ SZERV TÖLTI KI!

A nevelési ellátást:	
..... sz. anyakönyvi kivonat	
sz. igazolvány	
alapján állapítom meg.	
Becsatolva	tanévről iskolai, az egyedülállóság
megállapításához	igazolás.
..... év	hótól
Ft/hó összegű	
családi pótlékot, iskoláztatási támogatást állapítok meg. Az anyakönyvi kivonatra az ellátás igénylését felvezettem.	
Kelt:, év hó nap	
.....
igényelbíráló	felülvizsgáló

III.

NEVELÉSI ELLÁTÁSBAN (CSALÁDI PÓTLÉKBAN, ISKOLÁZTATÁSI TÁMOGATÁSBAN) RÉSZESÜLŐ BEJELENTÉSI KÖTELEZETTSÉGE

A családi pótlékban vagy iskoláztatási támogatásban részesülő köteles 15
napon belül a folyósító szerv külön felhívása nélkül bejelenteni minden
olyan tény, adatot, amely az ellátásra való jogosultságát vagy az ellátása
folyósítását érinti.

Köteles például bejelenteni, ha

- a gyermek elkerül a háztartásból vagy tanulói jogviszonya megszűnik;
- a nevelési ellátásra jogosító gyermek(ek) a háztartásból kikerül(nek);
- a 18. életévét betöltött tanuló, vagy tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermek rendszeres jövedelemmel rendelkezik, azaz három egymást követő hónapban a jövedelme a havi legkisebb munkabér összegét meghaladja;
- a felsőfokú tanulmányokat folytató eltartott gyermek tanulmányait befejezi vagy megszakítja;
- az igénylő nevében, lakcímében változás történik vagy egyedülállósága megszűnik;
- az igénylő egybefüggően három hónapot meghaladóan külföldön tartózkodik.

NYILATKOZAT

Kijelentem, hogy az igénybejelentésen feltüntetett adatok a valóságnak megfelelnek, egyben tudomásul veszem azt, hogy köteles vagyok a gyermeknevelési ellátás folyósítását érintő változásokat bejelenteni. Ha a változások bejelentését elmulasztom, az ebből származó jogalap nélküli kifizetés teljes összegét köteles vagyok visszatéríteni.

Kelt: év hó
nap

.....
az igénylő saját kezű aláírása

NYILATKOZAT

az együtt élő szülők családi pótlék, iskoláztatási támogatás igényléséhez

Alulírottak kijelentjük, hogy a háztartásunkban eltartott gyermek(ek) után
..... év hótól

Név: TAJ-
..... szám:

□	□	□	□	-	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

szülő igényli az ellátást.

.....
szülők aláírása

----- Itt levágandó!

IGAZOLÁS

Az alábbi igazolást az igényelbíráló szerv tölti ki és adja át az igénylőnek!

Ezen igazolás bizonyítja, hogy nevű
igénylő a mai napon gyermek(ei) után nevelési
ellátást igényelt.

Kelt: év..... P. H.
hónap

.....
az igényelbíráló szerv által
megbízott
felelős személy aláírása

Az igénybejelentéssel egyidejűleg a következő okmányokat kell bemutatni,
illetőleg benyújtani:

1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról

A foglalkoztatás elősegítésével és a munkanélküliség kezelésével kapcsolatos állami **feladatokat országosan kiépített szervezet látja** el. A központi irányító szervezet, a fővárosi, megyei munkaügyi központok, valamint kirendeltségeik munkáját és hatáskörét nagymértékben befolyásolta a foglalkoztatási helyzet alakulása, a munkanélküliség nagyságrendje és összetétele, a támogatási célok változása, egyes hátrányos helyzetben lévő munkavállalói rétegek kiemelt támogatásának igénye és e szakmai szempontok mellett a közigazgatás korszerűsítésével kapcsolatos kormányzati elképzelések. Ennek keretében 1997. január 1-jétől az addig középírányítói feladatokat ellátó **Országos Munkaügyi Központ átalakult Országos Munkaügyi Módszertani Központtá**, majd **2000. január 1-jétől Országos Munkaügyi Kutató- és Módszertani Központtá. Jogosítványai** részben megmaradtak, részben a Munkaügyi Minisztériumba, illetve a munkaügyi központok jogkörébe kerültek át. Ezzel párhuzamosan a területi munkabiztonsági és munkaügyi felügyelőségek önállósága megszűnt és tevékenységüket a munkaügyi központ keretén belül látták el, ahonnan 2000. január 1-jétől "kiváltak" és visszanyerték korábbi önálló státusukat.

A munkaerőpiaci szervezet felépítése **2001. július 1-jétől ismét megváltozott**. Munkaerőpiaci szervezeten az új terminológia szerint az **Állami Foglalkoztatási Szolgálatot** kell érteni, melynek része az újonnan létrehozott középírányító szerv a **Foglalkoztatási Hivatal**, a fővárosi és a megyei munkaügyi központok, valamint a munkaerőfejlesztő és -képző központok.

A régióként létrehozott munkaerő-fejlesztő és -képző központok elsősorban a foglalkoztatást elősegítő képzések, valamint a központi képzési programok megvalósításában töltenek be jelentős szerepet.

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálatot alkotó mindhárom szervezet egyaránt központi költségvetési szerv.

1. Alapszabályok:

- A foglalkoztatás elősegítése és a munkanélküliek ellátása során nem szabad hátrányos megkülönböztetést tenni a munkavállalók, munkanélküliek között nemük, koruk, fajuk, származásuk, vallásuk, politikai meggyőződésük és munkavállalói érdekképviselői szervezethez való tartozásuk miatt.
 - A munkanélküliek létszámának csökkentése érdekében elsősorban képzésük,
 - munkába helyezésük a cél,

ezért a törvény az általános rendelkezések között hangsúlyozottan is kiemeli, hogy számukra foglalkoztatást elősegítő támogatásokat, az ún. **aktív eszközöket** kell alkalmazni, s ha munkába állításuk nem lehetséges, akkor kerülhet sor munkanélküli ellátás megállapítására.

2. Munkaközvetítés:

- A megyei (fővárosi) munkaügyi központon kívül munkaközvetítést (magán-munkaközvetítés) belföldi székhellyel rendelkező jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, valamint egyéni vállalkozó folytathat, feltéve, ha a jogszabályban előírt feltételekkel rendelkezik, és az illetékes megyei (fővárosi) munkaügyi központ nyilvántartásba vette.

Magyarországon munkaközvetítéssel, különböző szervezeti keretek között, eltérő színvonalú szolgáltatások nyújtása mellett egyre többen foglalkoznak. A gyakorlati megoldások sokszínűsége ellenére is általában két intézményrendszert különböztethetünk meg, az un. *állami* (a munkaügyi központok kirendeltségei által végzett közvetítést) és a *magán-munkaközvetítést*.

- **Külföldiek** magyarországi munkavégzésére munkavállalási engedély birtokában kerülhet sor. (a munkaszerződés a külföldivel csak az engedély beszerzését követően köthető meg¹⁷ -)
- **menekült:** az a külföldi állampolgár vagy hontalan személy (a továbbiakban külföldi), aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozás, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás avagy politikai meggyőződése miatti üldözése, az üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága - hontalan esetén szokásos tartózkodási helye - szerinti országon kívül, a Magyar Köztársaság területén tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni, feltéve, hogy az érintettet kérelmére a menekültügyi hatóság menekültként elismerte;
- **menedékes:** (ideiglenes menedékben részesülő) a Magyar Köztársaság területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozó külföldi, amelyet a Kormány azért részesített ideiglenes menedékben, mert a külföldiek a hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetőleg az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése - így különösen kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód - miatt elmenekülni kényszerült.

¹⁷ az EU csatlakozás jegyében, a vonatkozó joganyagok közelítése érdekében 2002. január 1-jétől jelentős mértékben megváltoztak a külföldiek beutazásával, tartózkodásával kapcsolatos idegenrendészeti szabályok. 2002. január 1-jétől hatályon kívül helyezésre került a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 64/1994. (IV. 30.) Korm. rendelet, továbbá e tárgykörhöz kapcsolódó számos korábbi jogszabály. A másik engedély a letelepedési engedély, amely életvitelszerű, folyamatos és határozatlan idejű magyarországi tartózkodásra jogosít. A törvény az általános, a hazainál szigorúbb uniós tagállami gyakorlatnak megfelelően 5 évi megszakítás nélküli jogszerű magyarországi tartózkodás után teszi lehetővé a letelepedési kérelem benyújtását. Emellett megköveteli a külfölditől azt is, hogy a tartózkodása életvitelszerű legyen. A törvény indoklása szerint ennek oka, hogy a tapasztalatok szerint a külföldiek egy része a bevándorlási engedélyt - amely az EU-tagállamok számára garancia a visszatérésre - eddig valamely nyugat-európai államban történő tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében kérelmezték.

- **az Országgyűlés:** szabályozza a munkanélküliség megelőzését, illetőleg csökkentését szolgáló foglalkoztatási eszközöket, a munkanélkülieket megillető juttatásokat, a munkaerőpiaci szervezetrendszert, valamint ezek finanszírozásának módját.
- **A helyi önkormányzat:** döntéseinek előkészítése, valamint végrehajtása során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai következményeit. Ezen túlmenően: részt vesz a munkanélküliek részére történő közhasznú foglalkoztatás szervezésében, valamint külön törvény szerint szervezi a rendszeres szociális segélyben részesíthető, aktív korú nem foglalkoztatott személyek foglalkoztatását, figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását, részt vesz a helyi foglalkoztatási érdekegyeztetésben, az Állami Foglalkoztatási Szolgálat működési feltételeihez és fejlesztéséhez támogatást nyújt.
- **A munkaadó:** érdekképviseleti szervei útján részt vesz a foglalkoztatási érdekegyeztetésben, segíti az Állami Foglalkoztatási Szolgálat munkáját, ennek keretében munkaerőigényéről és annak megszűnéséről folyamatosan, de legkésőbb a betöltés esedékességkor tájékoztatja az illetékes munkaügyi központot, járulék fizetésével hozzájárul a munkanélküliek ellátásához.
- **A munkavállaló:** képviselői útján részt vesz a foglalkoztatási érdekegyeztetésben, együttműködik a munkaerőpiaci szolgáltató szervvel, valamint a munkaadóval, mérlegeli a felajánlott átképzési, foglalkoztatási lehetőségeket, együttműködik új munkahely felkutatásában, munkanélküli ellátásának biztosítására járulékot fizet.
- **A Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete (MAT):** a munkaadók, a munkavállalók és a Kormány képviselőiből álló testület, amely a *Munkaerőpiaci Alappal* kapcsolatos jogokat, illetőleg kötelezettségeket az e törvényben foglaltak szerint gyakorolja, illetőleg teljesíti.
- **Megyei Munkaügyi Tanács (MMT):** A megyékben (fővárosban) a foglalkoztatási és a munkaerő-piaci képzési, valamint a megváltozott munkaképességű személyek foglalkozási rehabilitációját elősegítő támogatások nyújtásával

kapcsolatos érdekegyeztetés ellátására a munkaadók, a munkavállalók, valamint az önkormányzatok képviselőit ellátó tagokból álló **testületként** működik. A munkaügyi tanács megbízatása **négy** évre szól.

3. A munkaerő-piaci szolgáltatások formái:

- a) munkaerő-piaci és foglalkozási információ nyújtása,
- b) munka-, pálya-, álláskeresési, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás,
- c) munkaközvetítés.

(NB: A közhasznú munkavégzés támogatása a munkáltatók egy speciális részének biztosít támogatást, akkor ha közhasznú munkát szervez és e tevékenység ellátására munkanélkülieket alkalmaz.)

4. Önkormányzati közfeladat:

- a településfejlesztés, településrendezés,
- a környezet védelme,
- a vízrendezés, csapadékvíz-elvezetés, csatornázás,
- a lakásgazdálkodás, lakásfenntartás,
- a köztemető fenntartása,
- helyi tömegközlekedés,
- településtisztaság fenntartása,
- a helyi közbiztonsági, tűzvédelmi feladatok ellátása,
- egészségügyi, szociális alapellátás biztosítása,
- közművelődési, művészeti, sporttevékenység támogatása,
- nemzetiségi és etnikai kisebbségek jogainak biztosítása,
- foglalkoztatási feladatokban való közreműködés,
- az egészséges életmód szervezeti és közösségi feltételeinek biztosítása.

5. Fiatal munkanélküliek:

A pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének elősegítéséről, képzettségük, szakmai felkészültségük javítását, munkatapasztalat szerzését lehetővé tevő támogatás nyújtásával kell gondoskodni. Ennek részletes szabályait kormányrendelet állapítja meg, amely a foglalkoztatás támogatására e törvény szabályainál kedvezőbb szabályokat állapíthat meg.

A munkaügyi központok kirendeltségei a pályakezdők egyéni adottságainak megfelelő, azt teljes mértékben figyelembe vevő szolgáltatásokat nyújtanak. Ennek keretében a pályakezdő

- adatait rögzítik,
- részére tájékoztatást nyújtanak,
- közreműködésével együttműködési tervet készítenek.

A pályakezdő munkanélküli a munkaügyi központtal köteles együttműködni, mely azt jelenti, hogy

- az együttműködési tervben foglaltakat betartja,
- a munkaügyi központtal rendszeresen kapcsolatot tart,
- a felajánlott képzési lehetőségeket mérlegeli,
- megfelelő munkahely felkutatásában maga is aktívan részt vesz,
- a saját maga által talált, vagy a munkaügyi központ által felajánlott megfelelő munkahelyet elfogadja.

6. Munkanélküli Járadék:

Munkanélküli járadék illeti meg azt, aki

- a) munkanélküli,
- b) a munkanélkülivé válását megelőző négy éven belül legalább kétszáz nap munkaviszonnal rendelkezik,
- c) rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, továbbá táppénzben nem részesül,
- d) munkát akar vállalni, de számára az illetékes munkaügyi központ nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani.

A munkanélküli járadék folyósításának időtartamát annak az időtartamnak az alapulvételével kell megállapítani, amennyit a munkanélküli a munkanélkülivé válást megelőző négy év alatt munkaviszonyban töltött. A munkaviszony időtartamába nem számítható be a munkaviszonynak az az időtartama, amely alatt a munkanélküli munkanélküli járadékban részesült. Az előbbieken meghatározott négyéves időtartam meghosszabbodik a

következő időtartamokkal, vagy azok egy részével, ha ezen időtartamok alatt munkaviszony nem állt fenn.

CSALÁDJOG:

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 16. cikkének 3. pontja, az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. cikke és az 1993. évi XXXI. törvénnyel a magyar jogrendbe iktatott, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 8., valamint a 12. Cikkelye értelmében **a család a társadalom természetes és alapvető egysége, és joga van a társadalom és az állam védelmére.** A házasságkötés szabadsága alapvető emberi jog. A házasságkötési korhatárt elért férfiaknak és nőknek joguk van a szabad párválasztáson alapuló házasságkötésre és a családalapításra, az e jog gyakorlását szabályozó hazai törvények szerint. A nemzetközi egyezményekkel összhangban a házasság intézménye jogunkban is hagyományosan kizárólag egy férfi és egy nő életközössége. Ez az életközösség tipikusan a közös gyermekek születését, családban való felnevelését célozza, amellet, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is A házasság és a család intézménye az Alkotmányban külön, nevesített védelmet élvez. Az Alkotmány 15. §-a kimondja, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét. A házasság és a család intézményének alkotmányos védelme azonban nem jár együtt a céljukat vesztett, a teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott házasságok felbontásának jogi eszközökkel történő megakadályozásával, illetőleg megnehezítésével.

A házastársak egyenjogúságának elve

Nemzetközi kötelezettségvállalásunkkal - az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. Cikkelyének 4. pontja - és az ezzel összhangban álló Alkotmány 66. § (1) bekezdése értelmében

a házasfelek jogai és kötelezettségei a házasság fennállása és felbontása esetén is egyenlőek.

Az egyenjogúság elve, a házasfelek mellérendeltségi viszonya a házastársak jogait és kötelezettségeit szabályozó Csjt. 23. §-ában törvényi szabályozás szintjén is megjelenik. A rendelkezés a közös ügyekben szükséges egyetértés mellett hangsúlyozza a házasfelek autonómiáját, önállóságukat a személyüket érintő döntéseikben azzal a korlátozással, hogy az e körbe tartozó döntések meghozatalánál nem az egyéni, hanem a család érdekeit kell figyelembe venniük.

A kiskorú gyermek érdekének elsődlegessége

Az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kimondja, hogy a gyermeknek joga van a saját személyazonosságának tiszteletben tartására, a szociális biztonságra, a családban történő nevelkedésre és arra, hogy minden őt érintő kérdésben szabadon kinyilváníthassa véleményét. Az 1995. évi XXXI. törvény az egyezményvel összhangban módosította a Csjt. egyes rendelkezéseit annak biztosítása érdekében, hogy az autonóm személyiségű **gyermek aktívan részt vehessen a sorsát érintő kérdések eldöntésében**, a mindennapok problémáitól kezdve a pályaválasztásig vagy akár a szülői ház elhagyásáig. A gyermeket - életkorának, érettségének megfelelően - **tájékoztatni kell az őt érintő kérdésekről**, be kell vonni a vele kapcsolatos döntési folyamatba. Bizonyos alapvető, sorsdöntő kérdések a **tizennegyedik életév betöltése után a gyermek beleegyezése**, egyetértése nélkül nem rendezhetők. A törvény elsősorban az ún. **státus ügyekben** (apai elismerés, örökbefogadás), illetve az elhelyezés kérdésében írja elő - fő szabályként - a korlátozott cselekvőképességgel rendelkező gyermek döntésének, hozzájárulásának szükségességét. A gyermekek sorsát érintő döntések meghozatalának fóruma a család, illetve meghatározott esetekben a gyámhatóság és a bíróság. Az alapelv értelmében a szülőnek, a gyámhatóságnak, a bíróságnak döntései során mindenkor a gyermek érdekét szem előtt tartva, jogait biztosítva kell eljárnia.

Az érdekek összhangjának és a rendeltetésszerű joggyakorlásnak elve

A társadalmi és az egyéni érdekek összhangjának biztosítására vonatkozó törvényi megfogalmazás összhangban állt az 1991. június 8. napjáig hatályos Ptk. 4. § (1) bekezdésének rendelkezésével. Az 1991. évi XIV. törvény 2. §-ával módosított és jelenleg is hatályos Ptk. 4. § (1) bekezdése a felek eljárására a **kölcsönös bizalom** alapelvét mondja

ki. A családjogi jogviszonyokban az **érdekösszhang biztosításának** elvét a polgári jogi alapelv tartalma szerint kell értelmezni. A törvényben megállapított jogokkal és kötelezettségekkel a jóhiszeműség, a tisztesség és a kölcsönös együttműködési kötelezettség követelményének megfelelően kell élni.

A Családjogi törvénykönyv részei:

- A házasság lérejötte (1-6.§)
- A házasság érvénytelensége (semmisség + megtámadhatóság, megtámadhatóságot a Csjt. nem szabályozza, ezért kényszer, fenyegetés, és tévedés esetén is érvényes a házasság. Semmisség csak tilalom ellenére, vagy formahiány miatt áll fenn – ide. Ptk. Nézzük meg, ki, hogyan köthet házasságot.) (7-16- §)
- A házasság megszűnése (2 fajta: halál, bírósági határozat: jellegzetesség: objektív, nem kazuisztikus, nem kell közös elhatározás, kiskorú gyermek elhelyezéséről gondoskodik) (17-22. §)
- A házaspár jogai és kötelezései (23-33. §)
 - egyenlőség
 - hűség
 - egymás támogatása
 - (névviselet – ma már mindenfajta verzió, így a férj nevének nem viselése is lehetséges)
 - Vagyoni közösség: (a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek, kivéve azt, ami valamelyik házastárs különvagyonához tartozik.)
 - Rokontartás kötelezettsége (Tartásra munkaképes leszármazó is jogosult, ha erre szükséges tanulmányai folytatása érdekében rászorul.)
- családi jogállás
 - rokonság (anya, apa, egyenesági-és oldalági rokonság)
 - a jogállásról szóló peres eljárás szabályai
- örökbefogadás
 - célja (családi viszony, kiskorú, szülők helyzete)

- feltételei (cselekvőképesség, tanácsadás, a gyermeknél 16-45 évvel idősebb, csak kiskorút lehet - megnézni még: gyámság alatt álló, külföldre adoptált gyermek)
 - joghatásai (valós gyermeki jogállás, névviselet, öröklési jogok)
 - megszűnése (kérvényezés útján –ha még kiskorú és közérdeket nem sért, örökbefogadó halálakor visszaveheti saját családi nevét. NB: öröklést nem érinti)
- gyámság:
 - aki nem áll szülői felügyelet alatt, és kiskorú – gyámság alatt kell állnia
 - gyámhivatal rendeli
 - gyám: nevezett vagy kirendelt – testvérek számára közös gyám
 - a gyám jogai és kötelességei: gondozó, vagyonkezelő, törvényes képviselő (hat. kézbesítést követő naptól) + szülői jogok, kötelezettségek
 - gyámság megszűnése

Felhasznált Irodalom

Dr. Bednay Dezső, *Gazdaságjogi alapismeretek*, Budapest, 2000.

Dr. Erdő Péter, *Egyházjog*, SZIT, Budapest, 2000.

Dr. Finta Gábor, *Jogi alapismeretek alkalmazása*, Budapest, 2001.

Dr. Kőszegfalvi Edit, *Munkaügyi Kézikönyv Szociális Intézmények számára*, Complex, Budapest, 2003.

Dr. Lemák Ella, *Jogi Ismeretek*, 2003.

<http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=719247>

